



EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Strasbourg den 13.6.2023
COM(2023) 316 final

2023/0179 (NLE)

Förslag till

RÅDETS REKOMMENDATION

om utveckling av ramvillkor för den sociala ekonomin

{SWD(2023) 208 final}

MOTIVERING

1. BAKGRUND TILL FÖRSLAGET

• Motiv och syfte med förslaget

Den **europiska pelaren för sociala rättigheter** fungerar som en kompass i riktningen mot ett **starkt socialt Europa** som är **rättvist, inkluderande** och **där alla har möjlighet att utvecklas**. För att genomföra de särskilda åtgärderna i pelarens handlingsplan krävs det att EU-institutionerna, nationella, regionala och lokala myndigheter, arbetsmarknadens parter och det civila samhället gör en gemensam ansträngning.

Utmaningar som klimatförändringarna, digitalisering, ökande ojämlikhet och demografiska förändringar har lett till att Europeiska unionen (EU) har utvecklat en uppsättning strategier som syftar till att bana väg för en **rättvis, hållbar och inkluderande omställning** med den europeiska gröna given¹ i centrum. De **långtgående konsekvenserna** av covid-19-pandemin och Rysslands militära angrepp mot Ukraina understryker det brådskande behovet av denna omställning.

Enheter inom den sociala ekonomin, som sysselsätter cirka 13,6 miljoner personer i EU², spelar en framträdande roll i denna omställning. Enheterna har visat en anmärkningsvärd förmåga att främja **motståndskraftiga och inkluderande samhällen** och **affärsmodeller, demokratiskt deltagande** och **en ekonomi som fungerar för alla**. De bidrar även väsentligt till BNP i de länder där den sociala ekonomin är mest utvecklad³.

Den **sociala ekonomin** är ett samlingsbegrepp för en rad olika privata enheter som prioriterar människor och sociala och miljömässiga syften framför vinst. Omfattningen av den sociala ekonomin och de begrepp som används för att beskriva den kan variera utifrån nationella traditioner, men den består vanligtvis av **kooperativ, ömsesidiga bolag, föreningar** (inbegripet välgörenhetsorganisationer), **stiftelser** och **sociala företag**. Utöver att dessa enheter prioriterar människor och planeten, delar de andra grundläggande principer, såsom återinvestering av vinsterna i verksamheter som främjar det kollektiva intresset eller samhället i stort samt demokratisk och/eller delaktighetsbaserad styrning.

Förslaget till rådets rekommendation om utveckling av ramvillkor för den sociala ekonomin meddelades i kommissionens **handlingsplan för den sociala ekonomin**⁴ 2021. I denna föreslog kommissionen specifika åtgärder som ska vidtas fram till 2030 för att stärka social innovation, främja den sociala ekonomin och dess företags- och organisationsmodeller samt öka dess omvandlande ekonomiska och sociala kraft. Tyngdpunkten ligger på att få den sociala ekonomin att växa genom att **skapa gynnsamma villkor, göra det lättare att starta och utveckla verksamheter** och **öka medvetenheten** om dess potential.

Handlingsplanen välkomnades av Europaparlamentet i en resolution⁵. Den är i linje med rådets slutsatser från 2015 om främjandet av den sociala ekonomin som en viktig drivande

¹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Den europeiska gröna given* (COM(2019) 640 final).

² Siffran gäller EU-28. Se Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Monzon, J. L., Chaves, R., *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union*, 2017, s. 66.

³ Till exempel 10 % av BNP i Frankrike, <https://www.economie.gouv.fr/leconomie-sociale-et-solidaire>.

⁴ Meddelande från kommissionen, *Bygga upp en ekonomi som fungerar för människor: en handlingsplan för den sociala ekonomin*, (COM(2021) 778 final).

⁵ Europaparlamentets resolution av den 6 juli 2022 om EU:s handlingsplan för den sociala ekonomin (2021/2179(INI)).

faktor för ekonomisk och social utveckling i Europa⁶. I dessa bekräftades betydelsen av att verka för den sociala ekonomin, och kommissionen uppmanades att vidta åtgärder för att främja sektorns utveckling.

Den sociala ekonomins mervärde

Den sociala ekonomin kan spela en viktig roll i hanteringen av en rad olika sociala utmaningar. Genom att dess starka sidor utnyttjas, såsom förmågan att **skapa arbetstillfällen, främja integration i samhället och på arbetsmarknaden** samt **verka för hållbar utveckling**, kan den bidra till att uppfylla den [europeiska pelaren för sociala rättigheter](#) och dess grundläggande principer om **lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsförhållanden** samt **socialt skydd och social integration**. Särskilt kan den sociala ekonomin bidra väsentligt till att de ambitiösa **överordnade EU-målen för 2030** i handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter kan uppnås. I dessa mål ingår att minst 78 procent av befolkningen i åldern 20–64 ska ha sysselsättning och att minst 60 procent av alla vuxna ska delta i utbildning varje år samt att antalet personer som riskerar fattigdom eller social utestängning ska minska med minst 15 miljoner, och den sociala ekonomin kan bidra till att medlemsstaterna fullföljer sina nationella åtaganden att uppnå dessa mål⁷.

Detta sker genom att skapa arbetstillfällen och ekonomiska möjligheter som hjälper **unga och äldre människor och missgynnade grupper** (såsom långtidsarbetslösa, personer som lider av psykisk eller fysisk ohälsa, personer ej i arbetskraften, lågkvalificerade arbetstagare, personer med funktionsnedsättning och personer med migrantbakgrund eller minoritetsbakgrund vad gäller ras eller etniskt ursprung, inbegripet romer) att **integreras på arbetsmarknaden** och i samhället. Samtidigt verkar den sociala ekonomin för **rättvisa arbetsförhållanden** genom att anställda involveras i styrning och beslutsfattande. Detta är särskilt viktigt då dessa grupper ofta löper avsevärt större risk att drabbas av fattigdom eller social utestängning. Möjligheterna som den sociala ekonomin erbjuder, särskilt i samarbete med vanliga företag, kan också utgöra en **språngbräda mot andra sektorer på arbetsmarknaden**. Sektorn sysselsätter även ett stort antal kvinnor⁸ och erbjuder tjänster som hjälper dem att komma in på arbetsmarknaden, exempelvis barnomsorg. Förslaget bidrar därför till **jämställdhetsstrategin för 2020–2025**⁹ vars mål är att minska skillnaderna mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden samt uppnå jämställdhet inom olika ekonomiska sektorer.

Genom att ge sysselsättningsmöjligheter som är anpassade till de enskildas och den lokala ekonomins behov samt erbjuda utbildning och omskolning, kan den sociala ekonomin hjälpa anställda att **utveckla kompetens och kunskap som svarar mot förändringarna på arbetsmarknaden**. Detta är särskilt relevant för den gröna och digitala omställningen.

⁶ Rådets slutsatser om främjandet av den sociala ekonomin som en viktig drivande faktor för ekonomisk och social utveckling i Europa (15071/15).

⁷ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Handlingsplan för den europeiska pelaren för sociala rättigheter* (COM(2021) 102 final).

⁸ I vissa länder är andelen betydligt högre än i den traditionella privata sektorn och även i den offentliga sektorn. I Frankrike till exempel utgör kvinnor 40 procent av arbetskraften i den privata sektorn (undantaget den sociala ekonomin) och 63 procent i den offentliga sektorn, medan de utgör 68 procent i den sociala ekonomin. CNCRESS, *État des lieux de l'égalité femmes-hommes dans l'Économie Sociale et Solidaire*, 2019, s. 6.

⁹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En jämlikhetsunion: jämställdhetsstrategi för 2020–2025*, (COM(2020) 152 final).

Kompetensutveckling är en möjlighet att avhjälpa bristen på arbetskraft och bidra till allmän ekonomisk tillväxt. Som ett exempel tillhandahåller enheter inom den sociala ekonomin ofta utbildning på arbetsplatsen och arbetsbaserade utbildningsprogram som gynnas av den kultur för kunskapsspridning som uppstått ur sektorns kollektiva och samarbetsinriktade grundsyn. Vissa enheter erbjuder kurser i digital och grön kompetens för missgynnade grupper och bidrar därigenom till en rättvisare omställning.

Tack vare att enheterna ofta verkar på gräsrotsnivå, i nära kontakt med samhällen, medborgare och de problem som dessa står inför, har de stora möjligheter att fungera som **sociala innovatörer** och finna lösningar som kan utvidgas och/eller upprepas och bidra till systemförändringar på det sociala området. Den sociala ekonomin kan hitta innovativa vägar att tillhandahålla viktiga sociala tjänster som ett komplement till de offentliga som erbjuds på nationell nivå, genom att sträva efter att **tillhandahålla personcentrerade sociala tjänster av god kvalitet på ett sammankopplat och kostnadseffektivt sätt**. Till exempel kan enheter inom den sociala ekonomin fungera som viktiga samarbetspartner till de offentliga myndigheterna för vård- och omsorgstjänster av hög kvalitet, i enlighet med den europeiska strategin för vård och omsorg¹⁰.

Den sociala ekonomin kan även stödja EU:s industripolitiska strategi¹¹. I strategin anges utmaningarna i de 14 industriella ekosystemen, däribland det för närsamhället och den sociala ekonomin som består i att genomföra den gröna och digitala omställningen samt öka sin motståndskraft. Enheter inom den sociala ekonomin har goda förutsättningar att **ta fram hållbara produkter och tjänster** samt **verka enligt inkluderande affärsmodeller**. Banbrytande exempel omfattar gemenskaper och kooperativ för energi, ekologiskt jordbruk, hållbar turism samt cirkulära produkter och tjänster. Enheter och innovatörer inom den sociala ekonomin betraktas ofta som föregångare i den gröna omställningen som bidrar till att göra den rättvisare och inkluderande genom att förankra den i solidariska värderingar.

Den sociala ekonomins affärsmodeller tillför ett **värde till lokala ekonomier och samhällen** genom främjandet av integration, motståndskraft och hållbarhet. De är starkt rotade i den lokala ekonomin och går ut på att företagen tjänar det samhälle där de verkar genom lokalt baserad innovation som dels utnyttjar lokala resurser och tillgångar på bästa sätt och dels återför ekonomiska vinster och intäkter till den lokala ekonomin. Detta bidrar till att stimulera den lokala ekonomin och lokal förnyelse genom att främja nya företag och arbetstillfällen inom sektorer som är särskilt relevanta för de områdena. Detta inbegriper jordbruk och ekologisk livsmedelsproduktion på landsbygden och i avlägsna områden, i EU:s yttersta randområden¹², i områden i behov av ekonomisk förnyelse och inom den blå ekonomin. Enheter inom den sociala ekonomin kan även bidra till den cirkulära ekonomin genom att främja utformning av hållbara produkter, utvidga verksamheter inom reparation och återanvändning samt öka insamlingen och återvinningen av avfall och därigenom verka för en fungerande marknad för returråvaror. Eftersom enheterna bidrar till att ingjuta nytt liv på landsbygden och i avbefolkade områden har de dessutom förutsättningar att mildra de demografiska trenderna i dessa regioner.

¹⁰ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En europeisk strategi för vård och omsorg* (COM(2022) 440 final).

¹¹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Uppdatering av industristrategin 2020: en starkare inre marknad för EU:s återhämtning* (COM(2021) 350 final).

¹² EU inbegriper nio yttersta randområden. Dessa är Franska Guyana, Guadeloupe, Martinique, Mayotte, Réunion och Saint-Martin (Frankrike), Azorerna och Madeira (Portugal) samt Kanarieöarna (Spanien). De ligger i västra Atlanten, Karibien, Amazonas och Indiska oceanen. Där bor sammanlagt 4,8 miljoner människor.

Utmaningar

Under de senaste åren har den sociala ekonomin blivit mer synlig och erkänd på nationell och regional nivå¹³. Mer än hälften av medlemsstaterna har infört särskilda rättsliga och politiska ramar för sociala företag och/eller den sociala ekonomin. Uppgifter tyder dock på att medlemsstaternas åtgärder **inte alltid har gett effektiva resultat**. Detta kan bero på

- **bristande tydlighet och förståelse** kring den sociala ekonomins **principer och omfattning**,
- otillräckligt erkännande av den **sociala ekonomins mervärde** för samhället och ekonomin, särskilt som ett svar på nya utvecklingstendenser,
- stödåtgärder som inte är konsekventa över tid och/eller som på ett onödigt sätt begränsar enheter inom den sociala ekonomin till särskilda verksamheter eller affärsmodeller¹⁴,
- fragmenteringen av de rättsliga ramarna,
- medlemsstaternas begränsade administrativa och politiska kapacitet,
- **brist på tillförlitliga data och statistiska uppgifter** för sektorn, vilket begränsar förståelsen av dess storlek och effekter, och
- brist på **anpassat ekonomiskt stöd** för de olika etapperna i enheternas livscykel¹⁵.

På grund av bristerna finns en **outnyttjad potential** inom sektorn i många EU-länder. Till exempel låg andelen betald anställning för sektorn 2017 på mellan 0,6 procent och 9,9 procent i medlemsstaterna, med ett EU-genomsnitt på 6,3 procent¹⁶. Detta visar sektorns olika utvecklingsnivåer inom EU.

Det är en komplicerad uppgift att anpassa politik och lagstiftning till behoven inom den sociala ekonomin då denna inrymmer många olika enheter och alternativa affärsmodeller samt verkar inom flera sektorer. Exempelvis finns sociala enheter inom jordbruk, byggnadsverksamhet, återanvändning och reparation, avfallshantering, energi och klimat, finans och försäkring, fastighetsverksamhet, utbildning, vård och omsorg samt konst.

Den sociala ekonomin påverkas därför av flera **övergripande politikområden och sektorspolitiska områden**, såsom bestämmelser som styr arbetsmarknaden, hälso- och sjukvård och omsorg, kompetens och utbildning, beskattning, offentlig upphandling, konkurrens, industri, lokal och regional utveckling samt territoriellt samarbete. För att på ett effektivt sätt kunna stödja den sociala ekonomin krävs därför en heltäckande strategi som omfattar alla sammankopplade faktorer som påverkar sektorn.

¹³ Europeiska kommissionen, generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering, Carini, C., Borzaga, C., Chiomento, S., et al., *Social enterprises and their ecosystems in Europe – Comparative synthesis report*, Publikationsbyrån, 2019.

¹⁴ Till exempel kan den rättsliga ställningen i några länder som passar vissa kategorier av sociala företag, t.ex. företag för arbetsmarknadsintegration (WISE), vara alltför snäv för de sociala behov som dessa företag måste hantera. Dessutom kan ett alltför strikt införlivande av EU-regler, exempelvis för offentlig upphandling, i slutändan drabba enheter inom den sociala ekonomin.

¹⁵ Finansieringsbristen för sociala företag i Europa uppskattades till uppemot 1 miljard euro per år, och på området för mikrofinansiering beräknades den uppgå till 12,9 miljarder euro per år i EU. Det beräknas att minst 2,5 miljarder euro ur EU:s budget betalades ut till stöd för den sociala ekonomin under programperioden 2014–2020, och kommissionens ambition är att öka stödet för perioden 2021–2027.

¹⁶ Siffran gäller EU-28. Se Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Monzon, J. L., Chaves, R., *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union*, 2017, s. 69.

Syfte med förslaget

För att effektivt utnyttja den sociala ekonomins potential krävs att offentliga myndigheter **anpassar de rättsliga och politiska ramarna**.¹⁷ Dessutom är det viktigt att effektivt organisera **administrativa och institutionella strukturer** för att förstå sektorns särskilda behov och underlätta kommunikationen med dess berörda parter.

För att hantera komplexiteten i denna uppgift har kommissionen under åren utarbetat riktlinjer och resurser för offentliga myndigheter som täcker en rad olika ämnen. Bland exemplen kan nämnas handledningen [Socialt ansvarsfull upphandling](#), rapporten [Making socially responsible public procurement work](#), [anvisningarna om rättsliga ramar för sociala företag](#), policydokument om [mätning av sociala effekter](#) och om [cirkulär ekonomi](#), [studier om digitalisering](#) och om [samarbete mellan den sociala ekonomin och traditionella företag samt en rapport om kluster för social och ekologisk innovation](#).

Därför kan vi utnyttja dessa resurser och verktyg samt den omfattande erfarenheten i medlemsstaterna och partnerländer utanför EU för att ta fram **övergripande, enhetliga och aktuella rekommendationer** om hur den sociala ekonomin ska främjas inom olika politikområden och rättsliga ramar.

Syftet med det föreslagna initiativet är att öka **tillgången till arbetsmarknaden och social integration** genom att hjälpa medlemsstaterna att **integrera den sociala ekonomin i den socioekonomiska politiken** samt **utveckla stödåtgärder och en gynnsam miljö för sektorn**. Genom att stödja den sociala ekonomin är syftet med förslaget också att stimulera ekonomisk och industriell utveckling, bidra till territoriell sammanhållning i medlemsstaterna och stödja social innovation. Detta ska uppnås genom att utnyttja den forskning, erfarenhet och återkoppling från berörda parter som finns för att utforma rekommendationer om **hur offentlig politik och rättsliga ramar ska anpassas** till stöd för den sociala ekonomin, särskilt i områden där den är mindre utvecklad. Rekommendationer ska även utarbetas om sätt att **anpassa administrativa och institutionella strukturer** till stöd för dessa enheter och samarbeta med berörda parter inom sektorn

Det föreslagna initiativet har synergieffekter med andra åtgärder som meddelas i handlingsplanen för den sociala ekonomin. Framför allt är det nära sammankopplat med **inkörsporsten till den sociala ekonomin** som lanserades parallellt med det här förslaget och vars syfte är att öka medvetenheten samt underlätta tillgången till information och resurser till stöd för den sociala ekonomin. Inkörsporsten kommer att innehålla information om EU-åtgärder och EU-finansieringsprogram, vägledning, fakta och sifferuppgifter samt exempel på bästa praxis.

Två arbetsdokument från kommissionens avdelningar om skattefrågor som är följedokument till den här rekommendationen ger fakta om aktuella rättsliga ramar för beskattning i medlemsstaterna och rättspraxis i dessa frågor:

- [\[SWD\(2023\) xyzx\]](#) om **relevanta beskattningsregler för enheter inom den sociala ekonomin** som baseras på analyser och bidrag från medlemsstaternas myndigheter och berörda parter inom den sociala ekonomin, samt
- [\[SWD\(2023\) xyzx\]](#) om **principer enligt EU:s rättspraxis för icke-diskriminerande beskattning av välgörenhetsorganisationer och deras givare**

¹⁷ I [rapporten](#) om projektet Buying for social impact understryks till exempel att socialt ansvarsfull offentlig upphandling är lättare att genomföra i länder där det finns rättsliga ramar eller former för sociala företag.

som ger en beskrivning av denna grundläggande princip såsom den tolkats av Europeiska unionens domstol.

Såsom meddelats i **kommissionens arbetsprogram 2023**¹⁸ kommer kommissionen även att lägga fram ett initiativ om föreningars gränsöverskridande verksamhet på den inre marknaden. Syftet är att undanröja rättsliga och administrativa hinder på den inre marknaden för föreningar som verkar i mer än en medlemsstat. Initiativet kommer att bidra till att stärka föreningars ekonomiska och samhälleliga effekter i EU. Målet med lagstiftningsinitiativet är i linje med syftet i rådets rekommendation att främja integration i samhället och tillgång till arbetsmarknaden genom att verka för en gynnsam miljö för den sociala ekonomin som förbättrar de rättsliga och administrativa villkoren för enheterna inom denna.

- **Förenlighet med befintliga bestämmelser inom området**

Handlingsplanen för den sociala ekonomin följer **initiativet för socialt företagande**¹⁹ (2011), en handlingsplan på kort sikt för att stödja tillväxten av socialt företagande och ge en impuls till diskussion om strategier på medellång och lång sikt för sektorn. Den bygger vidare på **initiativet för uppstartsföretag och expanderande företag**²⁰ (2016) vars övergripande mål var att ge innovativa uppstartsföretag möjligheter att bli världsledande genom förbättrade partnerskap, kompetensutveckling, tillgång till finansiering och undanröjande av hinder för företagare som driver uppstartsföretag (inbegripet enheter inom den sociala ekonomin) för att kunna expandera verksamheten på den inre marknaden.

Tillsammans med handlingsplanen för den sociala ekonomin bidrar det här förslaget ytterligare till att genomföra rekommendationerna i rådets slutsatser från 2015 om främjandet av den sociala ekonomin som en viktig drivande faktor för ekonomisk och social utveckling i Europa.

Utöver att bidra till målen i den **uropeiska pelaren för sociala rättigheter** och dess handlingsplan, i enlighet med ovan, är det här förslaget kopplat till andra initiativ inom politikområdena **sysselsättning** och **social integration**.

För att framgångsrikt kunna genomföra den **uropeiska strategin för vård och omsorg** och förbättra situationen för både vårdtagare och vårdgivare i EU är det viktigt att alla berörda parter gör ett gemensamt åtagande. Enheter inom den sociala ekonomin tillför ett mervärde till högkvalitativa vård- och omsorgstjänster genom att ha ett personcentrerat synsätt och återinvestera vinsten i sin verksamhet och i lokalsamhällena. En gynnsam miljö för den sociala ekonomin, däribland större tillgång till finansiering, kan bidra till målet om kvalitativa, överkomliga och tillgängliga vård- och omsorgstjänster i EU. Den kan även medföra rättvisare arbetsförhållanden för de anställda, särskilt genom främjande av arbetsmarknadsdialogen i linje med **förslaget till rådets rekommendation om att stärka**

¹⁸ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Kommissionens arbetsprogram 2023 – En beslutsam och enad union* (COM(2022) 548 final).

¹⁹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Initiativ för socialt företagande – Skapa förutsättningar för att främja sociala företag inom ramen för social ekonomi och innovation* (COM(2011) 682 final).

²⁰ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Europas nästa ledare – initiativet för uppstartsföretag och expanderande företag* (COM(2016) 733 final).

arbetsmarknadsdialogen i Europeiska unionen²¹. Detta gäller även för målen i den **europiska barngarantin**²², då enheter inom den sociala ekonomin kan spela en roll i utformningen och tillhandahållandet av tjänster av god kvalitet för barn, särskilt behövande barn, såsom inkluderande undervisning, fritidshem, fritidsaktiviteter och kulturella aktiviteter. **EU:s strategi för barnets rättigheter**²³ förstärker avsevärt dess åtagande att bekämpa barnfattigdom samt skydda barn och vuxna från våld. Främjandet av åtgärder för att hantera våld och diskriminering, särskilt mot utsatta barn, skulle kunna underlättas genom stöd från alla delar av samhället, inbegripet enheter inom den sociala ekonomin.

Förslaget är även kopplat till **jämlikhetsunionen** och tillhörande strategier, inbegripet **jämställdhetsstrategin för 2020–2025, strategin för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030**²⁴, **jämlikhetsstrategin för hbtqi-personer**²⁵, **EU:s handlingsplan mot rasism**²⁶ och **EU:s strategiska ram för romer 2020–2030**²⁷. Genom att ta itu med de utmaningar som missgynnade och underrepresenterade grupper står inför kan den sociala ekonomin hjälpa människor att integreras på arbetsmarknaden och bekämpa social utestängning.

Förslaget bidrar även till **handlingsplanen för integration och inkludering för 2021–2027**²⁸, vars syfte är att stödja en framgångsrik integration och inkludering av migranter och EU-medborgare med migrantbakgrund i EU:s samhällen. Den sociala ekonomin integrerar migranter genom att bland annat erbjuda arbetstillfällen via företag för arbetsmarknadsintegration som är anpassade efter deras behov.

Genom stöd till den sociala ekonomin för integrering av unga människor på arbetsmarknaden via utbildning, lärlingsutbildning och anställning (inbegripet främjande av socialt företagande) kan medlemsstaterna öka antalet möjligheter av god kvalitet för unga människor och därmed bereda väg för genomförandet av den **förstärkta ungdomsgarantin**²⁹.

Den sociala ekonomin kan även bidra till att minska kompetensklyftan genom att omskola och fortbilda personer via utbildning på arbetsplatsen och andra former av utbildning. Det här

²¹ Förslag till rådets rekommendation om att stärka arbetsmarknadsdialogen i Europeiska unionen (COM(2023) 38 final).

²² Rådets rekommendation (EU) 2021/1004 av den 14 juni 2021 om inrättande av en europeisk barngaranti.

²³ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *EU:s strategi för barnets rättigheter* (COM(2021) 142 final).

²⁴ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En jämlikhetsunion: Den europeiska strategin för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030* (COM(2021) 101 final).

²⁵ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En jämlikhetsunion: Jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer 2020–2025* (COM(2020) 698 final).

²⁶ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En jämlikhetsunion: EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025* (COM(2020) 565 final).

²⁷ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En jämlikhetsunion: EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och deltagande* (COM(2020) 620 final).

²⁸ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Handlingsplan för integration och inkludering för 2021–2027* (COM(2020) 758 final).

²⁹ Rådets rekommendation av den 30 oktober 2020 om en väg till jobb – en förstärkt ungdomsgaranti och om ersättande av rådets rekommendation av den 22 april 2013 om att inrätta en ungdomsgaranti, 2020/C 372/01 (EUT C 372, 4.11.2020, s. 1).

förslaget har därför anknytning till den **europiska kompetensagendan**³⁰ och dess mål att stärka hållbar konkurrenskraft, säkerställa social rättvisa och bygga upp motståndskraft. I maj 2022 lanserade kommissionen en kompetenspakt för samarbete för att höja kompetensen hos människor som arbetar i närsamhället och i den sociala ekonomin. En sammanslutning genomför för närvarande planen för samarbete mellan olika sektorer om kompetens med inriktning på sociala företag som verkar för integration på arbetsmarknaden³¹.

- **Förenlighet med unionens politik inom andra områden**

Förslaget kompletterar och är förenligt med flera andra EU-initiativ.

Det är i linje med kommissionens **europiska gröna giv**, en plan för att göra EU klimatneutral och resurseffektiv fram till 2050, och **policyprogrammet för det digitala decenniet**³², en vision för digital suveränitet i Europa som baseras på tydliga mål och principer. Den sociala ekonomin kan särskilt bidra till och dra nytta av pågående åtgärder i **strategin för konkurrenskraft på lång sikt**³³, **industriplanen för den gröna given**³⁴, **rättsakten om nettonollindustri**³⁵ och **REPowerEU-planen**³⁶ för att öka konkurrenskraften hos Europas nettonollindustri och stödja en snabb omställning till klimatneutralitet. För att understryka och förstärka denna roll utfärdade kommissionen i november 2022 en **omställningsväg för det industriella ekosystemet i närsamhället och den sociala ekonomin**³⁷, framtagen tillsammans med berörda parter, där fjorton åtgärdsområden i EU:s industristrategi fastställs. I **rådets rekommendation av den 16 juni 2022 om säkerställande av en rättvis omställning till klimatneutralitet**³⁸ konstateras också att enheter inom den sociala ekonomin kan bidra till att säkerställa att denna omställning blir socialt rättvis.

Kommissionen har utfärdat en vägledning till medlemsstaterna³⁹ som uppmanar dem att ta itu med bristen på arbetskraft och kompetens när de uppdaterar sina **nationella energi- och klimatplaner** för att säkerställa tillgången på kompetent arbetskraft vid övergången till ren energi. Enheter inom den sociala ekonomin kan inkluderas i dessa strategiska planeringsinstrument.

³⁰ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Den europeiska kompetensagendan för hållbar konkurrenskraft, social rättvisa och motståndskraft* (COM(2020) 274 final).

³¹ B-WISE är ett projekt som finansieras genom programmet Erasmus+ och vars syfte är att utveckla en EU-strategi för hantering av kompetensbehov, särskilt digital kompetens, inom företag för arbetsmarknadsintegration.

³² Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2022/2481 om inrättande av policyprogrammet för det digitala decenniet 2030 av den 14 december 2022 (EUT L 323, 19.12.2022, s. 4).

³³ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *EU:s konkurrenskraft på lång sikt – efter 2030* (COM(2023) 168 final).

³⁴ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En industriplan för den gröna given för nettonollåldern* (COM(2023) 62 final).

³⁵ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknikprodukter (rättsakt om nettonollindustri) (COM(2023) 161).

³⁶ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *REpowerEU-planen* (COM(2022) 230 final).

³⁷ Rapporten om [omställningsvägen för närsamhället och den sociala ekonomin](#).

³⁸ I linje med rådets rekommendation av den 16 juni 2022 om säkerställande av en rättvis omställning till klimatneutralitet (EUT C 243, 27.6.2022, s. 35).

³⁹ Kommissionens tillkännagivande om vägledning för medlemsstaterna vid uppdateringen av de nationella energi- och klimatplanerna för 2021–2030 (EUT C 495, 29.12.2022, s. 24).

Förslaget stöder genomförandet av **handlingsplanen för den cirkulära ekonomin**⁴⁰ som antogs i mars 2020. För att hantera den tredubbla krisen med klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och föroreningar är handlingsplanen inriktad på att integrera åtgärderna för den cirkulära ekonomin för att uppnå en klimatneutral, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi. Den sociala ekonomins sektorövergripande karaktär och dess vägledande roll i skapandet av arbetstillfällen kopplade till den cirkulära ekonomin kan bidra till dess utveckling. Särskilt kan den bidra till kommissionens initiativ att främja hållbara produkter som styrs av **förslaget om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för hållbara produkter**⁴¹ och att främja reparation och återanvändning av varor i enlighet med handlingsplanen för den cirkulära ekonomin. Förslaget är även relevant för **SMF-strategin**⁴² som stöder små och medelstora företag i alla sektorer genom att minska regelbördan och förbättra tillgången till marknader och finansiering.

Slutligen bidrar förslaget till att uppnå **målen för hållbar utveckling** som antogs 2015 inom ramen för FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling. Den sociala ekonomin bidrar till de flesta målen för hållbar utveckling i någon form, särskilt till att eliminera fattigdom (mål 1) samt att säkerställa anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (mål 8). Den internationella politiska dynamiken till fördel för den sociala ekonomin har ökat efter antagandet av **resolutionen om anständiga arbetsvillkor och den sociala och solidariska ekonomin** vid den 110:e upplagan av internationella arbetskonferensen den 10 juni 2022⁴³, **OECD:s rekommendation om social och solidarisk ekonomi och social innovation**, också den 10 juni 2022,⁴⁴ samt **FN:s resolution om att främja den sociala och solidariska ekonomin för hållbar utveckling**⁴⁵ den 18 april 2023.

2. RÄTTSLIG GRUND, SUBSIDIARITETSPRINCIPEN OCH PROPORTIONALITETSPRINCIPEN

• Rättslig grund

Förslaget kommer att vara baserat på artikel 292 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt jämförd med dess artiklar 149 och 153 leden h och j.

• Subsidiaritetsprincipen (för icke-exklusiv befogenhet)

Förslaget innehåller rekommendationer till medlemsstaterna om strategier och politik som erkänner, stöder och bygger vidare på den sociala ekonomins bidrag till att hjälpa människor att få tillgång till arbetsmarknaden och integreras socialt. Det omfattar rekommendationer om åtgärder för stöd till en enhetlig utveckling av den sociala ekonomin i EU och främjande av innovativa strategier för sysselsättning i samarbete med sektorn. Det uppfyller subsidiaritetsprincipen i sina grundläggande principer, vilka är särskilt användbara för de medlemsstater där sektorn är mindre utvecklad samtidigt som de ger medlemsstaterna spelrum för hur de genomför rekommendationerna.

⁴⁰ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin – För ett renare och mer konkurrenskraftigt Europa* (COM(2020) 98 final).

⁴¹ Förslag till förordning om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för hållbara produkter och om upphävande av direktiv 2009/125/EG (2022/0095 (COD)).

⁴² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén *En SMF-strategi för ett hållbart och digitalt EU* (COM(2020) 103 final).

⁴³ https://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/110/reports/texts-adopted/WCMS_848633/lang--en/index.htm.

⁴⁴ <https://www.oecd.org/cfe/leed/social-economy/social-economy-recommendation/>.

⁴⁵ <https://unsse.org/wp-content/uploads/2023/04/A-77-L60.pdf>.

I förslaget tas särskilt hänsyn till det breda spektrumet av traditioner, omfattning och villkor som tillämpas i den sociala ekonomin i medlemsstaterna. Det har ingen betydande påverkan på medlemsstaternas ekonomiska balans eller deras förmåga att upprätthålla eller genomföra en mer ambitiös politik.

- **Proportionalitetsprincipen**

Förslaget stöder och kompletterar medlemsstaternas insatser för förbättrad tillgång till arbetsmarknaden och social integration genom åtgärder som bidrar till att skapa en gynnsam miljö för den sociala ekonomin. Det tar hänsyn till de många formerna av nationell praxis och nationella system samt erkänner att olika nationella, regionala eller lokala omständigheter kan skapa skillnader i hur rekommendationerna genomförs. Därför har medlemsstaterna möjlighet att anpassa genomförandet av förslaget till sina egna unika omständigheter.

Proportionalitetsprincipen var avgörande i valet av rätt instrument för förslaget.

- **Val av instrument**

Instrumentet är ett förslag till rådets rekommendation. Det bygger på befintlig EU-lagstiftning och EU-politik samt är i linje med den typ av instrument som finns för EU-åtgärder för sysselsättning och socialpolitik. Då en rekommendation inte är ett bindande rättsligt instrument, är utgångspunkten att medlemsstaterna har rättsliga befogenheter på det socialpolitiska området. Den återspeglar även den sociala ekonomins olika traditioner, omfattning, villkor och utvecklingsnivåer i EU. En rekommendation signalerar medlemsstaternas engagemang för målen och åtgärderna i texten samt utgör en stabil grund för samarbete på EU-nivå inom detta område.

3. **RESULTAT AV EFTERHANDSUTVÄRDERINGAR, SAMRÅD MED BERÖRDA PARTER OCH KONSEKVENSBEDÖMNINGAR**

- **Efterhandsutvärderingar/kontroller av ändamålsenligheten med befintlig lagstiftning**

Ej tillämpligt.

- **Samråd med berörda parter**

Kommissionen genomförde ett omfattande samråd kring initiativet, med deltagande från allmänheten och många olika berörda parter. I processen ingick att offentliggöra en **inbjudan att lämna synpunkter**, ett förberedande yttrande från **Regionkommittén** och möten med **arbetsmarknadens parter, organisationer i det civila samhället, sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd** samt **expertgruppen för social ekonomi och sociala företag. Europaparlamentets tvärpolitiska arbetsgrupp för den sociala ekonomin och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén** (via kategorin för social ekonomi) bidrog också med synpunkter inom förslagets förväntade ramar.

Syftet med samråden var att få en avvägd översikt över alla typer av berörda parter: medlemsstaterna, enheter inom den sociala ekonomin, finansförmedlare och forskare. Samrådsprocessen gav insikter som tillfördes förberedelserna och gav nya infallsvinklar på förslaget. Närmare uppgifter om samrådsprocessen analyseras i **arbetsdokumenten** som är följedokument till det här förslaget.

- **Insamling och användning av sakkunnigutlåtanden**

Utöver synpunkterna som lämnades under samrådet med berörda parter, stöds förslaget av omfattande uppgifter som samlats in om politiska och rättsliga ramar under de senaste åren. De viktigaste uppgiftskällorna var

- [kartläggningen av ekosystem för sociala företag i alla EU-länder](#) från 2020, där forskare samrådde med mer än 750 berörda parter från alla medlemsstaterna och andra länder, däribland beslutsfattare, företrädare för sociala företag, nätverk för sociala företag och andra stödorganisationer samt andra forskare och experter,
- [verktyget Better Entrepreneurship Policy](#), de [fördjupade granskningarna av politiken för socialt företagande](#) i flera medlemsstater samt de internationella vägledningarna om [mätning av sociala effekter för den sociala och solidariska ekonomin](#) och [rättsliga ramar för den sociala och solidariska ekonomin](#) som utarbetats i samarbete med OECD,
- OECD:s rekommendation om social och solidarisk ekonomi och social innovation som antogs den 10 juni 2022 samt [vägledningen om mätning av sociala effekter för den sociala och solidariska ekonomin](#),
- studien [Recent evolutions of the social economy in the European Union](#) från 2017 som genomförts av International Centre of Research and Information on the Public, Social and Cooperative Economy på uppdrag av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén,
- 2020 års [studie om effekterna av kommissionens initiativ för socialt företagande från 2011](#) och dess uppföljningsåtgärder, baserad på mer än 300 intervjuer som genomförts med ett stort antal berörda parter från alla EU:s medlemsstater, och
- [omställningsvägen för närsamhället och den sociala ekonomin](#) samt de synpunkter som mottagits under det gemensamma utarbetandet.

- **Konsekvensbedömning**

I det instrument som föreslås, nämligen en rekommendation från rådet, erbjuds vägledning om hur politiska och rättsliga ramar kan anpassas för att stödja enheter inom den sociala ekonomin. Medlemsstaterna ges också utrymme att utforma och genomföra åtgärder i linje med sin nationella praxis och utifrån sina ekosystem för den sociala ekonomin. och därför behövs heller ingen konsekvensbedömning.

Förslaget kan leda till en förbättring av den gynnsamma miljön för den sociala ekonomin, särskilt i medlemsstater där denna är mindre utvecklad. Detta kommer att bidra till en mer enhetlig utveckling av sektorn i EU.

- **Lagstiftningens ändamålsenlighet och förenkling**

Ej tillämpligt.

- **Grundläggande rättigheter**

Den här rekommendationen är förenlig med de grundläggande rättigheterna och de principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Den sociala ekonomin prioriterar socialt ansvar, miljöansvar, deltagande och demokratisk styrning, vilket är i linje med stadgans fokus på främjande av jämlikhet och solidaritet.

4. BUDGETKONSEKVENSER

Förslaget påverkar inte EU:s budget.

5. ÖVRIGA INSLAG

- **Genomförandeplaner samt åtgärder för övervakning, utvärdering och rapportering**

I punkt 23 rekommenderas medlemsstaterna att införa eller uppdatera sina strategier för den sociala ekonomin inom 18 månader efter att förslaget har antagits.

I punkt 24 rekommenderas medlemsstaterna att granska och förbättra sina administrativa och institutionella system på alla förvaltningsnivåer.

I punkt 25 rekommenderas medlemsstaterna att på nationell nivå övervaka och utvärdera tillämpningen av rådets rekommendation samt involvera regionala och lokala myndigheter och berörda parter i denna process. Kommissionen kommer att följa upp genomförandet genom regelbundna samråd med medlemsstaterna via sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd.

I punkt 26 ombeds medlemsstaterna att formellt rapportera hur genomförandet av rekommendationen fortskrider senast fyra år efter det att den antagits och igen fem år därefter.

I syfte att minska EU-regeringarnas rapporteringsbörda bör den exakta tidpunkten för den första rapporten sammanfalla med rapporteringsramen för OECD:s rekommendation om social och solidarisk ekonomi och social innovation. Med denna utgångspunkt kommer kommissionen att ta fram en rapport om genomförandet av den här rekommendationen och överlämna den till sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd för diskussion.

- **Förklarande dokument (för direktiv)**

Ej tillämpligt.

- **Ingående redogörelse för de specifika bestämmelserna i förslaget**

I punkterna 1–3 anges rekommendationens mål och omfattning.

I punkt 4 definieras social ekonomi och sociala företagare.

I punkterna 5–8 rekommenderas medlemsstaterna att införa åtgärder som **främjar tillgång till arbetsmarknaden och social integration** genom den sociala ekonomin. Närmare bestämt:

I punkt 5 rekommenderas medlemsstaterna att införa **arbetsmarknadsåtgärder** för att stödja anställda i sociala företag och deras återintegrering på arbetsmarknaden, stödja samarbete mellan offentliga arbetsförmedlingar, enheter inom den sociala ekonomin och vanliga företag för att bättre nå ut till unga människor som inte går någon utbildning eller har sysselsättning, främja socialt företagande som ett sätt att bli egenföretagare eller skapa sysselsättning generellt, göra det möjligt för fler personer med funktionsnedsättning att komma ut på arbetsmarknaden samt främja arbetsmarknadsdialogen och förhandlingar om kollektivavtal för att säkerställa rättvisa arbetsförhållanden.

I punkt 6 rekommenderas medlemsstaterna att ge erkännande åt och stödja insatserna som enheter inom den sociala ekonomin gör för **social integration** och låta dem medverka i utformning och leverans av sociala tjänster samt vård- och omsorgstjänster, boende samt utbildning och aktiviteter för barn och unga.

I punkt 7 rekommenderas medlemsstaterna att stödja **utbildning och kompetensutveckling** för den sociala ekonomin genom att göra kompetensinventeringar som är kopplade till marknadens behov, samarbeta med den sociala ekonomin för att underlätta utbildning för anställda i syfte att överbrygga kompetensklyftan och underlätta övergången till arbetsmarknaden samt skapa nationella eller transnationella kompetenscentrum för den sociala ekonomin i samarbete med anordnare av yrkesutbildning.

I punkt 8 rekommenderas medlemsstaterna att förstärka den roll som enheter inom den sociala ekonomin spelar i stödet av **social innovation** och i centrala sektorer för lokal utveckling och sysselsättning samt att bygga vidare på den sociala ekonomins bidrag till en **rättvis grön och digital omställning** samtidigt som de driver på den hållbara ekonomiska och industriella utvecklingen och territoriella sammanhållningen.

I punkterna 9–21 rekommenderas medlemsstaterna att upprätta de ramar som krävs för den sociala ekonomin genom att utforma och genomföra övergripande strategier för sektorn. Närmare bestämt:

I punkt 13 rekommenderas medlemsstaterna att förbättra **tillgången till offentlig och privat finansiering** för den sociala ekonomin genom att främja ekosystem för social finansiering och använda tillgänglig finansiering, såsom EU-fonder.

I punkterna 14–16 rekommenderas medlemsstaterna att **förbättra tillgången till marknaderna för enheter inom den sociala ekonomin**. Detta ska ske genom att uppmuntra till socialt ansvarsfull offentlig upphandling i linje med de möjligheter som erbjuds genom den nuvarande europeiska rättsliga ramen för offentlig upphandling och att stödja samarbetet mellan enheter inom den sociala ekonomin och vanliga företag.

I punkt 17 rekommenderas medlemsstaterna att dra största möjliga fördel av det nuvarande tillämpningsområdet för **reglerna för statligt stöd** enligt EU-rätten för att stödja den sociala ekonomin.

I punkt 18 rekommenderas medlemsstaterna att säkerställa att **skattesystemen** inte står i vägen för utvecklingen av den sociala ekonomin, bedöma huruvida skattesystemen verkligen uppmuntrar till dess utveckling och främja gränsöverskridande filantropi.

I punkt 19 rekommenderas medlemsstaterna att stödja att enheter inom den sociala ekonomin använder processer för **utvärdering och hantering av sociala effekter** för att mäta och bedöma de sociala effekterna av ett särskilt projekt eller en särskild organisation.

I punkterna 20–21 rekommenderas medlemsstaterna att **öka medvetenheten** om den sociala ekonomin och dess bidrag, däribland genom att övervaka den sociala ekonomins utveckling och resultat genom **forskning, data och statistik**.

I punkt 22 välkomnas kommissionens avsikt att stödja genomförandet av rådets rekommendation, däribland genom uppföljning.

Punkterna 23–26 avser genomförande, övervakning och utvärdering.

Förslag till

RÅDETS REKOMMENDATION

om utveckling av ramvillkor för den sociala ekonomin

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA REKOMMENDATION

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 292 jämförd med dess artiklar 149 och 153 leden h och j,
med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,
med beaktande av Regionkommitténs yttrande⁴⁶, och
av följande skäl:

1. I den europeiska pelaren för sociala rättigheter⁴⁷ som proklamerades den 17 november 2017 fastställs ett antal principer som stöd för rättvisa och välfungerande arbetsmarknader och välfärdssystem. Dessa omfattar princip 1 om rätten till god, inkluderande utbildning och livslångt lärande, princip 2 om jämställdhet, princip 3 om lika möjligheter, princip 4 om aktiva arbetsmarknadsåtgärder, princip 5 om trygg och anpassningsbar anställning samt principerna 11 och 16–20 om socialt skydd och inkludering av barn, personer med funktionsnedsättning och hemlösa samt tillgång till väsentliga tjänster, hälso- och sjukvård och långvarig vård och omsorg.
2. I juni 2021 välkomnade Europeiska rådet, i linje med Portoförklaringen⁴⁸, EU:s överordnade mål för 2030 som fastställs i handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter⁴⁹. Dessa mål är att sysselsättningsgraden ska vara minst 78 procent, att minst 60 procent av alla vuxna ska delta i utbildning varje år och att antalet personer som riskerar fattigdom eller social utestängning ska minska med minst 15 miljoner (av vilka minst fem miljoner barn). Medlemsstaterna fastställer därefter nationella mål inom alla tre områden så att dessa gemensamma mål kan uppnås.
3. Trots de framsteg som gjorts under det senaste årtiondet för att minska fattigdom och social utestängning befann sig 95,4 miljoner människor i riskzonen 2021. Risken att drabbas av fattigdom har ökat för människor som lever i (nästan) arbetslösa hushåll, och fattigdomens djup och varaktighet har förvärrats i många medlemsstater. För att

⁴⁶ Yttrande från Europeiska regionkommittén om att skapa en gynnsam miljö för den sociala ekonomin – det lokala och regionala perspektivet (CDR 5492/2022).

⁴⁷ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Handlingsplan för den europeiska pelaren för sociala rättigheter* (COM(2021) 102 final).

⁴⁸ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/>.

⁴⁹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Handlingsplan för den europeiska pelaren för sociala rättigheter* (COM(2021) 102 final).

minska detta problem behövs sysselsättning som är hållbar och av god kvalitet. Den sociala ekonomins funktionssätt, åtgärder och mål ger den en central roll när det gäller att förbättra social integration och främja lika tillgång till arbetsmarknaden. Därför bidrar den till att den europeiska pelaren för sociala rättigheter kan genomföras med lyckat resultat.

4. Enheter inom den sociala ekonomin kan skapa och bevara arbetstillfällen. De bidrar till att missgynnade grupper integreras i samhället och på arbetsmarknaden samt att alla får lika möjligheter. Detta är i linje med ramen för en inkluderande återhämtning som tydliggjordes i rådets beslut (EU) 2022/2296 om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik⁵⁰. De kan driva på den hållbara ekonomiska och industriella utvecklingen och främja medborgarnas aktiva deltagande i samhället. De kan även utgöra ett betydande bidrag till Europas välfärdssystem genom att komplettera offentliga tjänster, ingjuta nytt liv på landsbygden och i avbefolkade områden samt spela en viktig roll i internationell utvecklingspolitik.
5. Den 9 december 2021 antog kommissionen en handlingsplan för den sociala ekonomin⁵¹. Handlingsplanen bidrar till kommissionens prioritering att bygga upp en ekonomi för människor och är i linje med rådets slutsatser från 2015 om främjandet av den sociala ekonomin som en viktig drivande faktor för ekonomisk och social utveckling i Europa⁵². I handlingsplanen lägger kommissionen fram konkreta åtgärder som ska genomföras både på EU-nivå och nationell nivå. Syftet med åtgärderna är att främja social innovation samt stödja utvecklingen av den sociala ekonomin och frigöra dess omvandlande sociala och ekonomiska kraft. Tyngdpunkten i åtgärderna ligger på att skapa rätt förutsättningar så att den sociala ekonomin kan blomstra, skapa möjligheter för enheter inom den sociala ekonomin att starta och utveckla verksamheter samt säkerställa att den sociala ekonomin och dess potential blir mer synlig. Europaparlamentet välkomnade handlingsplanen i sin resolution av den 6 juli 2022⁵³.
6. Den sociala ekonomin, som i vissa medlemsstater även kallas den solidariska ekonomin och/eller den sociala och solidariska ekonomin, omfattar en mängd enheter som inrymmer olika företags- och organisationsmodeller och som prioriterar sociala och/eller miljömässiga syften framför vinst. Dessa enheter kan ha olika rättsliga former, exempelvis kooperativ, ömsesidiga bolag, föreningar och stiftelser, samt även omfatta sociala företag som i vissa medlemsstater har en särskild rättslig form. De delar de huvudsakliga principerna om att återinvestera den största delen av vinsterna för sociala och/eller miljömässiga syften och att verka genom demokratisk och/eller delaktighetsbaserad styrning. De särskilda former för styrning och förvaltning som enheter inom den sociala ekonomin har skiljer sig åt beroende på deras typ, storlek och sammanhang för verksamheten. Principen om demokratisk eller delaktighetsbaserad styrning antar därför olika former, från att medlemmar deltar direkt i styrningsprocesserna till att medlemmars eller partners medverkan är representativ i

⁵⁰ Rådets beslut (EU) 2022/2296 av den 21 november 2022 om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik (EUT L 304, 24.11.2022, s. 67).

⁵¹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Bygga upp en ekonomi som fungerar för människor: en handlingsplan för den sociala ekonomin*, (COM(2021) 778 final).

⁵² Rådets slutsatser om främjandet av den sociala ekonomin som en viktig drivande faktor för ekonomisk och social utveckling i Europa (15071/15).

⁵³ Europaparlamentets resolution av den 6 juli 2022 om EU:s handlingsplan för den sociala ekonomin (2021/2179(INI)).

olika styrnings- och förvaltningsfunktioner. I kooperativ, ömsesidiga bolag och föreningar yttrar sig denna princip ofta i form av ”en person, en röst”. Beslutsprocesserna hos en enhet inom den sociala ekonomin kännetecknas av en uppsättning kontrollsystem och förhållanden mellan enhetens olika aktörer, såsom ledningspersoner, partner, anställda och förmånstagare. Genom att sammanföra de olika aktörerna verkar enheter inom den sociala ekonomin för att flera berörda parter gör en insats i en anda av deltagande, ansvar och insyn i syfte att nå ett gemensamt mål.

7. Enheter inom den sociala ekonomin gör ofta ansträngningar för att skapa ekonomiska möjligheter som främjar social integration och integration av missgynnade grupper, inbegripet personer med funktionsnedsättning och personer som lider av psykisk ohälsa, på arbetsmarknaden. Företag för arbetsmarknadsintegration är en typ av sociala företag som inriktar sig på att hjälpa dessa grupper att integrera sig i samhället och på arbetsplatsen genom att erbjuda arbetstillfällen på olika kompetensnivåer med inkluderande och flexibla arbetsförhållanden. Exempelvis kan språkstöd till migrerande arbetstagare och anpassade arbetsuppgifter och arbetsmiljöer för personer med funktionsnedsättning erbjuda en väg ut ur fattigdom och social utestängning. Dessa arbetstillfällen kan utgöra en språngbräda till andra sektorer på arbetsmarknaden då de bidrar till att undanröja hindren för sysselsättning för långtidsarbetslösa och andra som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.
8. Sociala företag kan bli ett kraftfullt verktyg för nya arbetstillfällen och positiva sociala förändringar. Den sociala ekonomin kan ge möjligheter för vissa underrepresenterade grupper, såsom kvinnor och unga, att komma in på arbetsmarknaden eller bilda sociala företag. Enligt Global Entrepreneurship Monitor uppskattas 55 procent av de sociala företagen i världen vara män och 45 procent kvinnor, medan dubbelt så många män som kvinnor är vanliga egenföretagare. En färsk Eurobarometerstudie om unga människors uppfattningar om socialt företagande visar att de värdesätter betydelsen av sociala och miljömässiga mål och inkluderande ledarskap. Medlemsstaterna skulle kunna överväga sätt att minimera hämmande faktorer för möjliga företagare, exempelvis genom att säkerställa tillgång till lämpligt socialt skydd. Några medlemsstater har sänkt de sociala avgifterna som ett incitament för enheter inom den sociala ekonomin att anställa personal. Ett sätt att också säkerställa att småföretag och familjeföretag fortsätter sin verksamhet samt förhindra att arbetstillfällen försvinner, exempelvis vid omstrukturering, är att se till att det finns en ram för överföring av verksamhet till anställda som kan bilda arbetstagar kooperativ.
9. Enheter inom den sociala ekonomin främjar även integrationen av unga, särskilt de som inte har sysselsättning eller går någon utbildning. De tillhandahåller utbildningar, program för kompetensutveckling och lärlingsutbildningar enligt rådets rekommendation av den 15 mars 2018 om en europeisk ram för ändamålsenliga lärlingsutbildningar av god kvalitet⁵⁴, samt sysselsättningsmöjligheter. De bidrar därför till att uppfylla målen i ungdomsgarantin enligt rådets rekommendation av den 30 oktober 2020 om en väg till jobb – en förstärkt ungdomsgaranti⁵⁵ och rådets rekommendation av den 16 juni 2022 om en europeisk strategi för mikromeriter för

⁵⁴ Rådets rekommendation av den 15 mars 2018 om en europeisk ram för ändamålsenliga lärlingsutbildningar av god kvalitet (EUT C 153, 2.5.2018, s. 1).

⁵⁵ Rådets rekommendation av den 30 oktober 2020 om en väg till jobb – en förstärkt ungdomsgaranti och om ersättande av rådets rekommendation av den 22 april 2013 om att inrätta en ungdomsgaranti (EUT C 372, 4.11.2020, s. 1).

livslångt lärande och anställbarhet⁵⁶. Genom EU-finansiering, såsom programmet Europeiska socialfonden+ som inrättats genom förordning (EU) 2021/1057⁵⁷, kan enheter inom den sociala ekonomin stödjas i denna roll. I detta syfte har framgångsrika initiativ för samarbete mellan offentliga arbetsförmedlingar och enheter inom den sociala ekonomin genomförts i medlemsstaterna⁵⁸. Enheterna spelar en viktig roll i dessa initiativ för att identifiera personer i behov av stöd och ta fram anpassade planer som hjälper dem att integreras socialt och yrkesmässigt, däribland via utbildning och arbetstillfällen.

10. Enheter inom den sociala ekonomin kan främja rättvisa arbetsförhållanden genom att anställda får medverka i enheternas styrning och beslutsfattande. Anställdas arbetsförhållanden kan förbättras genom ett främjande av arbetsmarknadsdialogen och förhandlingar om kollektivavtal. Medlemsstaterna kan främja och bygga vidare på denna del av den sociala ekonomin samt dra nytta av dess kunnande genom att låta enheterna medverka i utformningen och genomförandet av en aktiv arbetsmarknadspolitik⁵⁹.
11. Den sociala ekonomin bidrar till jämlikhetsunionen genom att främja social integration av missgynnade och underrepresenterade grupper via sociala tjänster samt vård- och omsorgstjänster (inbegripet barnomsorg, hälso-och sjukvård samt långvarig vård och omsorg), subventionerat boende samt stöd för barn och unga med särskilda behov. Den bidrar till att minska ojämlikhet, såsom skillnader i sysselsättningsnivån mellan könen, både genom att direkt anställa en stor andel kvinnor och genom att tillhandahålla vård- och omsorgstjänster som låter vårdgivare, som till största delen är kvinnor, att komma ut på arbetsmarknaden. I sin roll som viktig partner till den offentliga sektorn kan den sociala ekonomin lämna ett värdefullt bidrag till utformningen och tillhandahållandet av vård och omsorg på särskilda boenden, inom hemtjänsten och i närvården. Genom partnerskapsinitiativ kan offentliga myndigheter och enheter inom den sociala ekonomin tillhandahålla kvalitativa, tillgängliga och överkomliga vård- och omsorgstjänster.
12. System för yrkesutbildning spelar en viktig roll i att förse människor med den kompetens som behövs för arbetsplatsen, personlig utveckling och medborgarskap. De medverkar även till att det finns kompetent arbetskraft som kan bidra till en rättvis grön och digital omställning. Enheter inom den sociala ekonomin tillhandahåller arbetstillfällen, utbildning på arbetsplatsen och arbetsbaserade utbildningsprogram som är anpassade efter enskildas och den lokala ekonomins behov. De har möjlighet att hjälpa till att genomföra individuella utbildningskonton enligt rådets rekommendation av den 16 juni 2022 om individuella utbildningskonton⁶⁰. Därför kan

⁵⁶ Rådets rekommendation av den 16 juni 2022 om en europeisk strategi för mikromeriter för livslångt lärande och anställbarhet (EUT C 243, 27.6.2022, s. 10).

⁵⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1057 av den 24 juni 2021 om inrättande av Europeiska socialfonden+ (ESF+) och om upphävande av förordning (EU) nr 1296/2013 (EUT L 231, 30.6.2021, s. 21).

⁵⁸ Ett exempel är Belgiens stöd till *collectief maatwerk* som innefattar finansiellt stöd till företag för arbetsmarknadsintegration.

⁵⁹ Ett exempel är det franska initiativet *Territoires Zéro Chômeurs de Longue Durée* vars syfte är att bekämpa långtidsarbetslöshet genom att upprätta ideella organisationer i områden med hög långtidsarbetslöshet för att ge fast anställning till personer ur lokalbefolkningen som ska utföra samhällsnyttiga verksamheter, såsom återvinning, barnomsorg och trädgårdsarbete på offentliga platser. Liknande initiativ har inletts i Groeninge i Nederländerna och Mariental i Österrike.

⁶⁰ Rådets rekommendation av den 16 juni 2022 om individuella utbildningskonton 2022/C 243/03 (EUT C 243, 27.6.2022, s. 26).

de bidra till att det finns kompetent och anpassningsbar arbetskraft som kan möta förändringarna på arbetsmarknaden, något som kan underlätta övergången från en anställning till en annan och avhjälpa bristen på arbetskraft, samt därigenom bidra till allmän ekonomisk tillväxt. Medlemsstaterna kan utnyttja denna potential när de gör kompetensinventeringar, underlättar utbildning och utformar kursplaner.

13. De utmaningar som den gröna och digitala omställningen och demografiska förändringar för med sig måste hanteras på regional och lokal nivå för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Enheter inom den sociala ekonomin verkar vanligtvis på gräsrotsnivå i nära kontakt med samhällen, medborgare och de problem som dessa står inför. De verkar ofta som sociala innovatörer och finner lösningar som kan expanderas och/eller upprepas och bidra till systemförändringar på det sociala området. Den sociala ekonomin skulle exempelvis kunna erbjuda fortbildning av lågkvalificerade arbetstagare från sektorer som genomgår stora förändringar och tillhandahålla låginkomstgrupper grundläggande varor till ett överkomligt pris. I avlägsna områden och landsbygdsområden med färre möjligheter till anställning och utbildning kan enheter inom den sociala ekonomin bidra med välbehövliga möjligheter och därmed göra dessa regioner mer attraktiva. Utveckling av EU' s ekosystem för den sociala ekonomin bidrar därför till att minska konsekvenserna av en åldrande, avbefolkning och andra demografiska trender samt främja lokal ekonomisk och industriell utveckling, särskilt på landsbygden, i avlägsna områden och i EU:s yttersta randområden, såsom inom jordbruk, ekologisk livsmedelsproduktion och den blå ekonomin.
14. Främjande av lokalt ledd utveckling och gynnsamma ekosystem för social innovation förstärker den sociala ekonomin och driver på förändring till en klimatneutral ekonomi i linje med den europeiska gröna given⁶¹ och industriplanen för den gröna given⁶². Med tanke på den sociala ekonomins viktiga roll i utvecklingen av den cirkulära ekonomin kan övergripande och enhetliga industripolitiska åtgärder för reparationer, återanvändning och återvinning bidra till en fungerande marknad för returråvaror och därigenom optimera den sociala ekonomins bidrag till målen i handlingsplanen för den cirkulära ekonomin⁶³. Samtidigt främjas konkurrenskraften hos Europas nettonollindustri. Enheter inom den sociala ekonomin som verkar på det digitala området har visat potentialen i att ge egenmakt till medborgarna och företagen att delta i en inkluderande och människocentrerad digital omställning samt spela en aktiv roll i uppfyllandet av målen i policyprogrammet för det digitala decenniet 2030 som inrättades genom beslut (EU) 2022/2481⁶⁴ och den europeiska förklaringen om digitala rättigheter och principer för det digitala decenniet⁶⁵. För att främja motståndskraften i denna gröna och digitala omställning uppdaterade kommissionen

⁶¹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Den europeiska gröna given* (COM(2019) 640 final).

⁶² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En industriplan för den gröna given för nettonollåldern* (COM(2023) 62 final).

⁶³ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin – För ett renare och mer konkurrenskraftigt Europa* (COM(2020) 98 final).

⁶⁴ Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2022/2481 om inrättande av policyprogrammet för det digitala decenniet 2030 av den 14 december 2022 (EUT L 323, 19.12.2022, s. 4).

⁶⁵ Europeisk förklaring om digitala rättigheter och principer för det digitala decenniet (COM(2022) 28 final).

unionens industristrategi i maj 2021. I strategin fastställs utmaningarna för de 14 industriella ekosystemen, bland annat de för närsamhället och den sociala ekonomin.

15. Den sociala ekonomin behöver rätt ramar för att helt kunna främja tillgång till arbetsmarknaden, social integration, kompetensutveckling, territoriell sammanhållning och hållbar ekonomisk utveckling. Med tanke på att den sociala ekonomin påverkas av övergripande politikområden och sektorspolitiska områden måste de ramar som krävs beakta den sociala ekonomins särdrag och de ytterligare hinder som dess enheter ställs inför när de utvecklas och som begränsar deras förmåga att verka tillsammans med vanliga företag. Enheter inom den sociala ekonomin strävar inte efter att maximera effektivitet och vinster, utan att skapa positiva resultat för samhället. De behöver stödåtgärder samt gynnsamma finansiella, administrativa och rättsliga villkor som tar hänsyn till särdragen i deras affärsmodeller vad gäller styrning, vinstfördelning, arbetsvillkor och effekter. Sådana åtgärder gör att de exempelvis kan anställa arbetstagare som är mindre produktiva eller tillhandahålla sociala tjänster till rimliga priser. Det behövs övergripande strategier för att fastställa de ramar som krävs. Detta kan innefatta lagstiftningsåtgärder eller genomförande eller anpassning av politik och initiativ för att stödja den sociala ekonomins bidrag till sociala och miljömässiga mål samt öka dess ekonomiska och industriella värde. Genom dessa strategier bör det gå att följa framsteg och mäta hur pass effektiva initiativen är samt vid behov göra anpassningar och förbättringar, och de ska leda till att sektorns påverkan blir effektivare och mer verkningsfull. På olika förvaltningsnivåer (nationella, regionala och lokala) kan det behövas strategier beroende på den institutionella organisationen och ramen i varje medlemsstat. Regionala och lokala beslutsfattare kan anta strategier för den sociala ekonomin med tydlig koppling till mål och prioriteringar för regional utveckling och därmed öka den ömsesidiga nyttan.
16. För att utvecklingen och genomförandet av strategier för den sociala ekonomin ska lyckas är det viktigt att dess berörda enheter medverkar. Flera medlemsstater har redan bildat högnivågrupper som främjar dialog mellan offentliga myndigheter och enheter inom den sociala ekonomin⁶⁶. Nätverk av ombud för den sociala ekonomin kan också utgöra en plattform för gemensamma åtgärder, och de kan underlätta samarbete och informationsutbyte samt skapa möjligheter för kapacitetsuppbyggnad och ömsesidigt lärande.
17. Offentligt finansiellt stöd är mycket viktigt för att enheter inom den sociala ekonomin ska kunna starta och utveckla sin verksamhet. Sociala företag har i allmänhet svårare att få tillgång till finansiering än andra företag. Trots vissa förbättringar visade en analys av finansmarknaderna för sociala företag en bestående obalans mellan tillgång och efterfrågan när det gäller finansiering för sociala företag i Europa i fråga om tillgången till skuld- och kapitalfinansiering. Med tanke på att enheter inom den sociala ekonomin vill skapa positiva sociala och/eller miljömässiga effekter och endast kan ge begränsad, om någon, utdelning till sina finansiärer och ägare, passar de i allmänhet inte för investerare som strävar efter betydande ekonomisk vinning. De stödåtgärder som finns för att hantera denna fråga tenderar att vara ofullständiga och skiljer sig avsevärt åt när det gäller effektivitet. Åtgärderna, som ofta tillhandahålls av inkubatorer, varierar från bidrag och stöd till rådgivning och kapacitetsuppbyggnad. Därför finns det fortfarande stora möjligheter till förbättringar genom anpassad finansiering för olika etapper i livscykeln för en enhet inom den sociala ekonomin. Det

⁶⁶ Till exempel Frankrikes högsta råd för den sociala och solidariska ekonomin, Spaniens råd för utveckling av den sociala ekonomin och Portugals nationella råd för den sociala ekonomin.

skulle även vara till nytta att ge ytterligare stöd för mobilisering av privat finansiering och andra kompletterande åtgärder för att förbättra enheternas tillgång till finansiering. En sådan metod är att låta enskilda sparare eller anställda med arbetsgivarfinansierade pensions- eller sparplaner välja en sparplan som investerar en del av deras sparade medel i ett socialt företag⁶⁷.

18. EU tillhandahåller många finansieringsmöjligheter till stöd för den sociala ekonomin. Europeiska socialfonden+, Europeiska regionala utvecklingsfonden som inrättats genom förordning (EU) 2021/1058⁶⁸, Fonden för en rättvis omställning som inrättats genom förordning (EU) 2021/1056⁶⁹, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling som inrättats genom förordning (EU) nr 1305/2013⁷⁰, programmet för den inre marknaden som inrättats genom förordning (EU) 2021/690⁷¹, InvestEU-programmet som inrättats genom förordning (EU) 2021/523⁷² och, i förekommande fall, faciliteten för återhämtning och resiliens som inrättats genom förordning (EU) 2021/241⁷³ beviljar alla medel. EU tillhandahåller även rådgivning genom plattformen fi-compass om utformning av finansiella instrument inom ramen för sammanhållningsfonderna. Medlemsstaterna och deras regionala och lokala myndigheter skulle kunna dra större nytta av dessa möjligheter genom att anta särskilda åtgärder för den sociala ekonomin. Tekniskt stöd⁷⁴ är ett annat EU-instrument som finns för att förbättra medlemsstaternas förmåga att utforma och införa åtgärder som stärker den sociala ekonomin.
19. Tillhandahållande av varor och tjänster till och samarbete med både offentliga myndigheter och vanliga företag är av avgörande betydelse för utvecklingen av den sociala ekonomin, för generering av intäkter och för hjälp så att de sociala företagen kan bli ekonomiskt självförsörjande. Tack vare flexibiliteten i EU-reglerna för offentlig upphandling kan upphandlande myndigheter använda offentlig upphandling mer strategiskt genom att fastställa innovativa, gröna och sociala kriterier som i slutändan bidrar till en mer hållbar, inkluderande och konkurrenskraftig ekonomi. De flesta upphandlingsförfaranden genomförs dock fortfarande på grundval av lägsta pris. Då målet för enheter inom den sociala ekonomin är att erbjuda samhällliga och kollektiva fördelar snarare än tjänster till lägsta möjliga pris, är det svårt för dem att konkurrera vid vanliga offentliga upphandlingar trots att de kan tillföra ett större mervärde till upphandlingsförfarandet. Kapaciteten hos enheter inom den sociala

⁶⁷ Till exempel "Les Fonds Communs de Placement d'Entreprise solidaires" i Frankrike.

⁶⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1058 av den 24 juni 2021 om Europeiska regionala utvecklingsfonden och Sammanhållningsfonden (EUT L 231, 30.6.2021, s. 60).

⁶⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1056 av den 24 juni 2021 om inrättande av Fonden för en rättvis omställning (EUT L 231, 30.6.2021, s. 1).

⁷⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 av den 17 december 2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005 (EUT L 347, 20.12.2013, s. 487).

⁷¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/690 av den 28 april 2021 om inrättande av ett program för den inre marknaden, konkurrenskraft för företag, inklusive små och medelstora företag, området för växter, djur, livsmedel och foder och europeisk statistik (programmet för den inre marknaden) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 99/2013, (EU) nr 1287/2013, (EU) nr 254/2014 och (EU) nr 652/2014 (EUT L 153, 3.5.2021, s. 1).

⁷² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/523 av den 24 mars 2021 om inrättande av InvestEU-programmet och om ändring av förordning (EU) 2015/1017 (EUT L 107, 26.3.2021, s. 30).

⁷³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (EUT L 57, 18.2.2021, s. 17).

⁷⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/240 av den 10 februari 2021 om inrättande av ett instrument för tekniskt stöd (EUT L 57, 18.2.2021, s. 1).

ekonomin att bedriva affärer kan också ökas. Detta kan ske genom att de integreras mer systematiskt i de vanliga företagens värdekedjor samt samarbetar med dessa för gemensamma anbud vid offentliga upphandlingar och utveckling av nya marknadsmöjligheter.

20. Offentliga myndigheter drar ofta inte största möjliga fördel av de nuvarande reglerna för statligt stöd till den sociala ekonomin när marknaden inte på egen hand kan förbättra tillträdet till arbetsmarknaden och den sociala integrationen. De begränsar sig istället till åtgärder under den allmänna nivån för stöd av mindre betydelse och använder inte möjligheten att upprätta åtgärder inom ramen för kommissionens förordning (EU) nr 651/2014⁷⁵ (allmänna gruppundantagsförordningen), såsom regionalstöd, riskfinansieringsstöd och stöd till rekrytering av missgynnade arbetstagare. Stödet av mindre betydelse är just nu begränsat till 200 000 euro under tre år, men de nuvarande reglerna upphör att gälla den 31 december 2023 och genomgår för närvarande en översyn. I EU-reglerna för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse finns även utrymme för att tillåta statligt stöd. Offentliga myndigheter drar dock ofta inte full nytta av dessa möjligheter, särskilt inte när det gäller sociala tjänster för arbetsmarknadsintegration av utsatta personer.
21. Skattepolitik kan också spela en viktig roll för att främja den sociala ekonomin och säkerställa att enheterna inom denna har råd att verka tillsammans med vanliga företag. På så sätt skapas ett mer jämlikt affärsklimat samtidigt som det bidrar till social integration och förbättrad tillgång till arbetsmarknaden. Få medlemsstater har fastställt konsekventa skatteregler som uppmuntrar till utveckling av sektorn, såsom skattelättnader som är anpassade till den sociala ekonomins behov, samtidigt som de erkänner dess mångfald och roll i att förebygga fragmentering. Väl utformade skattelättnader för donationer till allmännyttiga enheter inom den sociala ekonomin kan främja finansieringen, och detta kan även gälla gränsöverskridande donationer inom EU i linje med den fördragsfästa principen om icke-diskriminering. I flera medlemsstater består administrativa hinder för allmännyttiga donationer över medlemsstaternas gränser, och det saknas klarhet i vilka dokument som behövs för att erhålla status som allmännyttig. Standardformulär för en mottagande enhet i en annan medlemsstat skulle göra de administrativa hindren färre. Som ett första steg skulle medlemsstaterna kunna tillhandahålla översättningar av de nationella formulärens till de andra medlemsstaternas språk. Som ett andra steg skulle de kunna prova att utforma standardformulär för direkta skatter för gränsöverskridande donationer.
22. Det är särskilt viktigt för enheter inom den sociala ekonomin att ha processer för utvärdering och hantering av sociala effekter då sådana hjälper dem att förstå och redogöra för sina effekter samt få tillgång till effektstyrd finansiering. Vid utvärdering av sociala effekter används mått och verktyg för att bedöma de sociala effekterna av en särskild insats eller ett särskilt initiativ. För hantering av sociala effekter inrättas system, processer och kapacitet som en organisation behöver för att proaktivt hantera och öka sina effekter. Det stora antalet tillgängliga ramar och verktyg kan dock bli en utmaning, särskilt för enheter med färre resurser. Övervakning av det sociala utfallet av offentliga investeringar möjliggör offentlig granskning, kan stödja motivet till att skattepengar används för stöd till enheter eller verksamheter inom den sociala ekonomin och kan bidra till att förhindra s.k. impact washing (att överskatta eller

⁷⁵ Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, EUT L 187, 26.6.2014, s. 1).

oriktigt påstå effekt). Metoder för utvärdering och hantering av sociala effekter som är väl genomtänkta, proportionerliga och anpassade till enskilda enheters behov skulle kunna vara till nytta här. De bör vara baserade på standardmetoder och standardindikatorer samt på faktorer såsom enheternas storlek, utvecklingsstadium och mångfald.

23. Under det senaste årtiondet har den sociala ekonomin i EU blivit mer synlig och erkänd på nationell och regional nivå. Sektorns potential är dock fortfarande outnyttjad i många EU-länder. Bristande samordning och utbyte mellan länder vidmakthåller skillnaderna i utvecklingen av den sociala ekonomin. Därför kan medlemsstaterna tydligt vinna på att lära och utbyta bästa praxis. Även allmänhetens medvetenhet om den sociala ekonomin och dess positiva bidrag är begränsad. Det kan hämma utvecklingen av stödåtgärder och marknadsmöjligheter för den. Genom att lagstifta och säkerställa att nya lagar uppfyller behoven hos enheter inom den sociala ekonomin kan medvetenheten öka och ge enheterna större legitimitet samt därmed underlätta tillgången till finansiering och marknader. Nationella offentliga myndigheter och berörda parter har inlett flera initiativ, såsom särskilda rättsliga former, märkningar och organisationsformer⁷⁶, för den sociala ekonomin samt storskaliga informationskampanjer för att synliggöra och öka förståelsen av den. Andra framgångsrika reformer omfattar särskilda enheter som upprättats vid ministerier för den sociala ekonomin och förbättrad dialog mellan berörda parter och offentliga myndigheter. Det är mycket viktigt att synliggöra den sociala ekonomin för att helt kunna se dess positiva samhällseffekter, såsom underströks i handlingsplanen för den sociala ekonomin vid lanseringen av en inkörsport till den sociala ekonomin.
24. Korrekta data och statistiska uppgifter är av vikt för att förbättra kännedomen om den sociala ekonomins affärsmodeller och fatta evidensbaserade politiska beslut. Det finns dock inte tillräckligt med tillförlitliga data om den sociala ekonomin, inbegripet om dess ekonomiska mervärde och resultat. Befintliga data är ofta ofullständiga och svåra att jämföra. Exempelvis har endast ett fåtal medlemsstater utvidgat sina nationella redovisningssystem för att samla in kompletterande data (t.ex. i satelliträkenskaper) om den sociala ekonomin, trots att det finns finansiellt stöd att få från EU:s budget för detta ändamål. Den sociala ekonomin ingår vanligtvis inte i strukturstatistiken över företag, till exempel när statistiken bygger på ekonomiska data som genereras av vinstdrivna företag och traditionella enheter inom den sociala ekonomin bara ingår bland övriga kategorier. Om viktig statistik över den sociala ekonomins storlek, arbetsstyrka, utveckling och utmaningar gjordes tillgänglig, skulle strategier och åtgärder vara effektivare och bättre anpassade till olika situationer inom sektorn.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS FÖLJANDE.

SYFTE

1. I linje med principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter är syftet med den här rekommendationen att verka för tillgång till arbetsmarknaden och social integration genom att vägleda medlemsstaterna i främjandet av politiska ramar och regelverk till fördel för den sociala ekonomin och/eller åtgärder som underlättar dess utveckling.

⁷⁶ Organisationsformer/rättsliga kvalificeringar, ibland även kallade märkningar, skiljer sig åt från rättsliga former eftersom de kan antas av olika slags rättsliga former, däribland vinstdrivna och ideella organisationer.

För att uppnå dessa mål rekommenderas att medlemsstaterna samarbetar med berörda parter för att erkänna, stödja och bygga vidare på bidragen från den sociala ekonomin.

2. Strävan i rekommendationen är att stödja genomförandet av handlingsplanen i den europeiska pelaren för sociala rättigheter och bidra till att uppfylla EU:s tre överordnade mål för sysselsättning, kompetens och fattigdomsbekämpning fram till 2030.
3. Genom att främja den sociala ekonomin är syftet med rekommendationen också att stimulera en rättvis och hållbar ekonomisk och industriell utveckling samt att bidra till territoriell sammanhållning i medlemsstaterna.

BESKRIVNING

4. I denna rekommendation gäller följande definitioner:
 - a) *social ekonomi*: privata enheter som inte är anknutna till offentliga myndigheter och som tillhandahåller sina medlemmar eller samhället varor och tjänster samt som omfattar kooperativ, ömsesidiga bolag, föreningar (inbegripet välgörenhetsorganisationer), stiftelser och sociala företag som verkar enligt följande viktiga principer och särdrag:
 - prioritering av människor och sociala och/eller miljömässiga syften framför vinst,
 - återinvestering av största delen av vinsterna och överskotten för att fortsätta att tjäna sociala och/eller miljömässiga syften och genomföra verksamheter som tjänar medlemmarna/användarna (kollektivt intresse) och/eller samhället i stort (allmänt intresse), och
 - demokratisk och/eller delaktighetsbaserad styrning.
 - b) *socialt företag*: enhet som tillhandahåller marknaden varor och tjänster på ett företagsinriktat sätt samt i enlighet med den sociala ekonomins principer och särdrag, och vars kommersiella verksamhet har sociala och/eller miljömässiga syften.

FRÄMJA TILLGÅNG TILL ARBETSMARKNADEN OCH SOCIAL INTEGRATION GENOM DEN SOCIALA EKONOMIN

Tillgång till arbetsmarknaden

5. Medlemsstaterna rekommenderas att ge erkännande åt och stödja den sociala ekonomins särskilda mervärde som består i att förbättra tillträdet till arbetsmarknaden, verka för goda arbetstillfällen för alla och samtidigt främja rättvisa arbetsförhållanden. Detta bör ske inom ramen för tillväxt för alla som tydliggjordes i riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik, särskilt genom att
 - a) upprätta eller uppmuntra partnerskapsinitiativ som låter enheter inom den sociala ekonomin medverka i utformningen och genomförandet av en aktiv arbetsmarknadspolitik,
 - b) säkerställa att offentliga myndigheter ger tillräckligt stöd till enheter inom den sociala ekonomin för att underlätta arbetsmarknadsintegrationen av kvinnor samt missgynnade och underrepresenterade grupper (såsom långtidsarbetslösa, personer som är drabbade av psykisk ohälsa, personer ej i arbetskraften,

lågkvalificerade arbetstagare, personer med funktionsnedsättning, personer med migrantbakgrund eller minoritetsbakgrund vad gäller ras eller etniskt ursprung (inbegripet romer) unga samt äldre) genom

- i) företag för arbetsmarknadsintegration som erbjuder sådana grupper sysselsättning och anpassat stöd,
 - ii) åtgärder för att hjälpa dessa grupper att förbereda sig för sysselsättning genom att få arbetslivserfarenhet i sociala företag så att de kan integreras på den öppna arbetsmarknaden.
- c) stödja samarbetsprojekt mellan offentliga arbetsförmedlingar, lokala myndigheter, enheter inom den sociala ekonomin och vanliga företag för att erbjuda unga människor som inte går någon utbildning eller har sysselsättning yrkesvägledning och möjligheter till allmän och yrkesinriktad utbildning. Dessa möjligheter kan inbegripa lärlingsutbildningar, praktikantprogram, personlig vägledning och möte med positiva förebilder samt syftar till att underlätta integrationen på arbetsmarknaden, i linje med den förstärkta ungdomsgarantin,
- d) verka för socialt företagande som ett sätt att främja egenföretagande och andra sysselsättningsformer, utveckla ekonomisk verksamhet lokalt och hantera sociala och miljömässiga utmaningar genom innovativa och inkluderande affärsmodeller, och för att uppnå detta kan medlemsstaterna till exempel
- i) säkerställa att sociala företagare har tillgång till socialt skydd,
 - ii) överväga att sänka sociala avgifter för att anställa ny personal,
 - iii) identifiera, bedöma och ta itu med möjliga administrativa nackdelar eller hinder för socialt företagande.
- e) utforma strategier och anta åtgärder som främjar och integrerar jämställdhet i den sociala ekonomin, till exempel genom att
- i) utmana diskriminerande sociala normer och stereotyper om kvinnors och mäns kompetens, och en undervärdering av kvinnors arbete,
 - ii) tillhandahålla anpassat stöd för att ge egenmakt till kvinnor genom att minska skillnaderna mellan könen när det gäller sysselsättning och lön samt säkerställa jämlikt ledarskap,
 - iii) erbjuda tillgång till rådgivning och mentorskap för kvinnor som vill bli sociala företagare och ledare.
- f) se till att det finns rätt ram för överföring av verksamhet till anställda som kan bilda arbetstagarkooperativ för att förhindra att arbetstillfällen försvinner och bevara ekonomisk verksamhet,
- g) samarbeta med enheter inom den sociala ekonomin så att fler personer med funktionsnedsättning kan komma ut på arbetsmarknaden, till exempel genom att utveckla hjälpteknik,
- h) främja arbetsmarknadsdialog och förhandlingar om kollektivavtal i den sociala ekonomin så att arbetstagare får rättvisa arbetsförhållanden, däribland rättvisa löner, och med iakttagande av arbetsmarknadsparternas oberoende.

Social integration

6. Medlemsstaterna rekommenderas att ge erkännande åt och stödja den sociala ekonomins roll i tillhandahållandet av tillgängliga och kvalitativa sociala tjänster samt vård- och omsorgstjänster och boende, särskilt för missgynnade grupper, parallellt med offentligt tillgängliga sociala tjänster. Detta kan exempelvis omfatta att
- a) samarbeta med enheter inom den sociala ekonomin inom deras respektive åtgärdsområden när tjänster av allmänt intresse ska upprättas och tillhandahållas,
 - b) låta enheter inom den sociala ekonomin medverka i utformningen och tillhandahållandet av personcentrerade sociala tjänster samt vård- och omsorgstjänster, såsom framhålls i den europeiska strategin för vård och omsorg,
 - c) samarbeta med enheter inom den sociala ekonomin i utformningen och bedrivandet av vård och omsorg för barn och unga, inbegripet barn från missgynnade grupper, i linje med den europeiska barngarantin som inrättats genom rådets rekommendation (EU) 2021/1004⁷⁷ och EU:s strategi för barnets rättigheter⁷⁸.

Kompetens

7. Medlemsstaterna rekommenderas att stödja utbildning och kompetensutveckling för den sociala ekonomin, särskilt genom att
- a) dra nytta av befintliga kompetensinventeringar som fastställer ekonomins och den reguljära arbetsmarknadens behov i syfte att förstå hur den sociala ekonomin kan bidra med kompetent arbetskraft och avhjälpa bristen på arbetskraft,
 - b) främja utbildning och kompetens i den sociala ekonomin genom att
 - i) bedriva kunskapsutbyte mellan enheter inom den sociala ekonomin samt utbilda organisationer och vanliga företag i syfte att höja den kompetens inom ledning, företagande och arbete som behövs för den digitala och gröna omställningen (inbegripet kompetens för cirkulära verksamheter, färdigheter inom reparation och digital kompetens),
 - ii) omskola och fortbilda personer i livslångt lärande, inbegripet missgynnade grupper, och hjälpa dem i övergången till den öppna arbetsmarknaden, i linje med den europeiska strategin för mikromeriter för livslångt lärande och anställbarhet,
 - iii) inkludera utbildning om, eller som tillhandahålls av, den sociala ekonomin i förteckningen över utbildning som kan täckas av individuella utbildningskonton⁷⁹.

⁷⁷ Rådets rekommendation (EU) 2021/1004 av den 14 juni 2021 om inrättande av en europeisk barngaranti (EUT L 223, 22.6.2021, s. 14).

⁷⁸ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *EU:s strategi för barnets rättigheter* (COM(2021) 142 final).

⁷⁹ Rådets rekommendation av den 16 juni 2022 om individuella utbildningskonton 2022/C 243/03 (EUT C 243, 27.6.2022, s. 26).

- c) skapa särskilda lärlingsutbildningar inom social ekonomi för unga, särskilt de som inte har sysselsättning eller går någon utbildning, för att höja deras kompetens och förbereda dem för arbetsmarknaden samt göra det möjligt för den sociala ekonomin att utveckla talang inom sektorn, i linje med den europeiska ramen för ändamålsenliga lärlingsutbildningar av god kvalitet,
- d) främja integration av kompetens inom social ekonomi och socialt företagande i utbildningar på alla nivåer, särskilt i kurser för företagande och handelsstudier, samt ge tillgång till rådgivning och mentorskap för enheter inom den sociala ekonomin och sociala företagare,
- e) skapa nationella kompetenscentrum för utbildning i social ekonomi och delta i transnationella initiativ som underlättar tillgången till specialistutbildningar för den sociala ekonomin, till exempel genom samarbete med anordnare av yrkesutbildning som verkar inom ramen för etablerade organ, såsom de yrkeskunskapscentrum som avses i rådets rekommendation av den 24 november 2020 om yrkesutbildning för hållbar konkurrenskraft, social rättvisa och motståndskraft⁸⁰.

Social innovation, hållbar ekonomisk utveckling och territoriell sammanhållning

8. Medlemsstaterna rekommenderas att förstärka den stödjande roll som enheter inom den sociala ekonomin spelar i främjandet av social innovation och centrala sektorer för lokal utveckling och sysselsättning. Detta kan uppnås genom att
- a) verka för ett gynnsamt ekosystem för social och lokalt baserad innovation genom att underlätta initiativ för samarbete och partnerskap mellan enheter inom den sociala och cirkulära ekonomin, vanliga företag, finansiärer, lokala myndigheter och andra berörda parter. Detta kan till exempel ske genom att
 - i) inrätta eller främja innovationsnav eller innovationskluster för social och ekologisk innovation som är utformade för att möta lokala behov och prova gemensamma lösningar,
 - ii) låta enheter inom den sociala ekonomin delta i lokalt ledd utveckling, däribland genom att använda EU:s tillgängliga finansieringsinstrument,
 - iii) samverka med nationella och regionala kompetenscentrum för social innovation för att bygga nätverk, främja kapacitet och synergier, lyfta fram effektiva aspekter och ta fram viktiga verktyg och metoder för att stimulera social innovation.
 - b) säkerställa att politik som rör den sociala ekonomin är kopplad till industripolitik och omställningen till en digital och cirkulär ekonomi,
 - c) anpassa regelverket till stöd för enheter inom den sociala ekonomin i den cirkulära ekonomin, till exempel säkerställa att rätt incitament finns för företag att skänka osålda och återlämnade varor till enheter inom den sociala ekonomin så att de kan repareras och återanvändas i stället för att förstöras samt för enskilda att skänka begagnade varor, se till att enheter inom den sociala ekonomin har tillgång till avfallsflödet och involvera dem i avfallsförebyggande strategier samt tillåta att matbanker samlar in livsmedelsöverskott,

⁸⁰ Rådets rekommendation av den 24 november 2020 om yrkesutbildning för hållbar konkurrenskraft, social rättvisa och motståndskraft, 2020/C 417/01 (EUR C 417, 2.12.2020, s. 1).

- d) främja utvecklingen av lokala initiativ och ekosystem för den sociala ekonomin, till exempel gemenskaper för energi, lösningar för delad mobilitet, digitala plattformskooperativ, tillhandahållande av vård och omsorg, jordbrukskooperativ samt lokala korta livsmedelskedjor och marknader så att medborgarna får tillgång till lokala produkter och tjänster,
- e) främja tillgången för enheter inom den sociala ekonomin till digitala verktyg och ny teknik, såsom öppen källkod, stordata och artificiell intelligens.

UPPRÄTTA DE RAMAR SOM KRÄVS FÖR DEN SOCIALA EKONOMIN

9. Medlemsstaterna rekommenderas att utarbeta politiska ramar och regelverk till stöd för den sociala ekonomin. I detta syfte uppmuntras de att utforma och genomföra strategier som erkänner och stimulerar den, i linje med EU:s handlingsplan för den sociala ekonomin och andra politiska riktlinjer. Medlemsstaterna bör följa rekommendationerna i punkterna 13–21 när de tar fram dessa strategier.
10. Medlemsstaterna rekommenderas att inrätta mekanismer för samråd och samtal mellan offentliga myndigheter och företrädare för den sociala ekonomin. I detta kan ingå att inrätta högnivågrupper och stödja bildande och utveckling av nätverk för företrädare inom den sociala ekonomin.
11. I strategierna som avses i punkt 9 bör medlemsstaterna ge erkännande åt den sociala ekonomins grundläggande principer, egenskaper och omfattning samt vara medvetna om att dess enheter kan ha en rad olika rättsliga former och organisationsformer samt är specifika för olika lagar och praxis på nationell, regional och lokal nivå.
12. Medlemsstaterna rekommenderas att investera i utvecklingen av förståelsen hos offentliga tjänstemän och myndigheter av den sociala ekonomin. Detta kan ske genom utbildningsprogram och transnationella och/eller mellanregionala initiativ för kapacitetsuppbyggnad, inbegripet initiativ inom ramen för programmet Interreg Europa som fastställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1059⁸¹. Initiativen bör vara inriktade på ömsesidigt lärande och utbyte av bästa praxis, med särskild tonvikt på främjande av samarbete mellan regionala och lokala myndigheter samt berörda parter inom den sociala ekonomin. Kommissionen kommer att stödja detta arbete enligt beskrivningen i punkt 22 a iii.

Tillgång till offentlig och privat finansiering

13. Medlemsstaterna rekommenderas att skapa en gynnsam miljö för social finansiering på nationell, regional och lokal nivå, särskilt genom att
 - a) kartlägga finansieringsstrukturerna för enheter inom den sociala ekonomin, finansförmedlare och stödorganisationer samt göra en bedömning av deras behov och av hur pass effektiva befintliga stödprogram är,
 - b) säkerställa att enheter inom den sociala ekonomin har tillgång till finansiering i rätt etapp i deras utveckling och som är anpassad efter deras behov. Detta inbegriper bidrag eller andra stöd, kapital eller därmed likställt kapital för såddfasen och inledningsfasen, eller skuldfinansiering, kapital eller därmed likställt kapital eller mezzaninfinansiering under expanderingsfasen, samt

⁸¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1059 av den 24 juni 2021 om särskilda bestämmelser för målet Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) med stöd av Europeiska regionala utvecklingsfonden och finansieringsinstrument för yttre åtgärder (EUT L 231, 30.6.2021, s. 94).

innovativa finansieringsprogram såsom offentlig-privata partnerskap, plattformar för gräsrotsfinansiering och kombinationer av olika slags finansiella instrument eller bidrag och finansiella instrument,

- c) verka för att icke-professionella investerare har tillgång till hållbara affärsmodeller, sektorer, produkter och tjänster som den sociala ekonomin står bakom eller stöder,
- d) utvärdera kriterierna för tillgång till offentliga finansieringsprogram, inbegripet de som riktar sig till vanliga företag, för att säkerställa att de inte sätter onödiga hinder för enheter inom den sociala ekonomin,
- e) mobilisera privat finansiering genom att göra offentliga garantisystem tillgängliga om så behövs för att uppmuntra specialinriktade och vanliga finansiärer att finansiera enheter inom den sociala ekonomin,
- f) öka medvetenheten om de specifika egenskaperna och behoven hos enheter inom den sociala ekonomin för att förbättra förmågan hos privata finansiärer att erbjuda anpassat finansiellt stöd,
- g) underlätta tillgången till stöd för affärsutveckling och investeringsberedskap för enheter inom den sociala ekonomin under hela verksamhetscykeln. Detta kan till exempel ske genom medvetenhetshöjande stödprogram för inkubatorer för vanliga företag, företagsacceleratorer och andra stödorganisationer så att de utvidgar sitt stöd till enheter inom den sociala ekonomin, samt möjligheter till kapacitetsuppbyggnad för ledare av enheter inom den sociala ekonomin,
- h) erbjuda särskilda former av finansiellt stöd och kapacitetsuppbyggnad för att underlätta överföring av verksamhet till arbetstagarkooperativ,
- i) erbjuda system som ökar tillgången till finansiering för enheter inom den sociala ekonomin, till exempel genom att låta enskilda sparare eller anställda med arbetsgivarfinansierade pensions- eller sparplaner välja en plan som investerar en del av deras sparade medel i ett socialt företag,
- j) på bästa sätt utnyttja den finansiering som finns inom ramen för sammanhållningsfonderna, medlemsstatskomponenten i InvestEU-programmet, faciliteten för återhämtning och resiliens samt liknande program och andra nationella och regionala resurser, genom att genomföra åtgärder och initiativ som särskilt utformats för enheter inom den sociala ekonomin,
- k) använda rådgivningen genom plattformen fi-compass om finansiella instrument som genomförs inom EU:s system för gemensam förvaltning för att utveckla återbetalningspliktiga finansieringsinstrument inom ramen för sammanhållningsfonderna.

Tillgång till marknader och offentlig upphandling

14. Medlemsstaterna rekommenderas att uppmuntra sina upphandlande myndigheter att göra strategiska inköp av varor och tjänster samt sträva efter att uppnå sociala effekter och stödja social innovation. De bör därför dra full nytta av verktygen i EU-reglerna för offentlig upphandling. För att främja användningen av socialt ansvarsfulla och innovativa lösningar vid offentlig upphandling kan det behövas olika typer av politiska verktyg, som till exempel att

- a) anta strategier för vägledning och upphandling, inbegripet möjliga officiella mål, som stöds av ledarskapet och innebär ett åtagande som sträcker sig från politiskt håll till centrala beslutsfattare och budgetansvariga,
 - b) ge vägledning på lämpliga administrativa nivåer,
 - c) öka medvetenheten hos upphandlande myndigheter och företag om mervärdet i socialt ansvarsfull offentlig upphandling samt ge upphandlande myndigheter och enheter inom den sociala ekonomin tillgång till sakkunskap,
 - d) uppmuntra upphandlande myndigheter att i sina anbudshandlingar hänvisa till särskilda krav i social- och arbetsmarknadslagstiftningen och kollektivavtalen som gäller för upphandlingen⁸², begära att anbudsgivare bekräftar att de uppfyller kraven och införa övervakningsåtgärder,
 - e) uppmuntra till strukturerade, öppna och icke-diskriminerande samtal med den sociala ekonomin och andra berörda parter i syfte att utforma en strategi för socialt ansvarsfull offentlig upphandling.
15. Upphandlande myndigheter bör dra bättre nytta av de flexibla bestämmelserna i EU:s befintliga rättsliga ram för att hjälpa enheter inom den sociala ekonomin att få tillgång till marknaden, till exempel genom att
- a) främja marknadsdialog, särskilt genom öppna och inkluderande preliminära marknadssamråd med ett urval av möjliga leverantörer,
 - b) reservera avtal för företag för arbetsmarknadsintegration eller aktörer vars personal består till minst 30 procent av personer med funktionsnedsättning eller missgynnade arbetstagare, i enlighet med artikel 24 i direktiv 2014/23/EU, artiklarna 20 och 77 i direktiv 2014/24/EU och artiklarna 38 och 94 i direktiv 2014/25/EU,
 - c) sätta proportionerliga och inkluderande urvalskriterier så att även små och innovativa sociala företag kan lämna anbud,
 - d) överge logiken om lägsta pris genom att använda sociala tilldelningskriterier i linje med regeln om det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet och sociala kontraktsklausuler samt sätta prestanda- eller funktionskrav i olika skeden av upphandlingsförfarandet, inbegripet i tekniska specifikationer,
 - e) dela upp kontrakt i delar, enlighet med artikel 46 i direktiv 2014/24/EU och artikel 65 i direktiv 2014/25/EU, även i syfte att underlätta samarbetet mellan vanliga företag och enheter inom den sociala ekonomin, samt använda förenklade förfaranden, särskilt för sociala och andra specifika tjänster så att processen underlättas för enheterna inom den sociala ekonomin,
 - f) kräva särskilda märkningar i de tekniska specifikationerna, tilldelningskriterierna eller villkoren för fullgörande av kontraktet när upphandlingen avser byggtreprenader, varor eller tjänster med särskilda

⁸² Enligt artikel 30.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/23/EU av den 26 februari 2014 om tilldelning av koncessioner (EUT L 094, 28.3.2014, s. 1), artikel 18.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (EUT L 094, 28.3.2014, s. 65) samt artikel 36.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU av den 26 februari 2014 om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG (EUT L 094, 28.3.2014, s. 243).

sociala eller miljömässiga egenskaper, i enlighet med artikel 43 i direktiv 2014/24/EU och artikel 61 i direktiv 2014/25/EU.

16. För att hjälpa enheter inom den sociala ekonomin att öka sin täckning på marknaden rekommenderas medlemsstaterna att främja samarbete mellan enheter inom den sociala ekonomin och vanliga företag, särskilt genom att
- a) öka medvetenheten om det sociala mervärdet genom att främja bästa praxis som uppmuntrar vanliga företag att engagera sociala företag i sina långsiktiga leverans- och värdekedjor och konsumenter att köpa varor och/eller tjänster som produceras av enheter inom den sociala ekonomin, även känt som ”sociala inköp”,
 - b) öka tillhandahållandet av mentorskap, kontaktskapande möjligheter och möjliggörande tjänster för att hjälpa enheter inom den sociala ekonomin att utveckla långsiktiga partnerskap med resten av företagsvärlden,
 - c) främja och stödja att anställda vid företag för arbetsmarknadsintegration arbetar med vanliga företag för att få erfarenhet på den öppna arbetsmarknaden,
 - d) hjälpa enheter och företagare inom den sociala ekonomin att dra bästa nytta av ny teknik för att få tillgång till privata marknader via digitala plattformar i den sociala ekonomins regi, samarbetsutrymmen och lärandetorg.

Statligt stöd

17. När en stödåtgärd som avser den sociala ekonomin utgör statligt stöd, och utan att det påverkar gällande regler, rekommenderas medlemsstaterna att dra full nytta av reglerna för statligt stöd för att stödja den sociala ekonomin, i enlighet med förordning (EU) nr 651/2014, reglerna för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och regeln om stöd av mindre betydelse, genom att
- a) använda bestämmelserna i förordning (EU) nr 651/2014, särskilt
 - i) överväga investeringsstöd till små och medelstora företag (SMF), till exempel för förvärv av tillgångar i social infrastruktur i enlighet med artikel 17 i förordning (EU) nr 651/2014,
 - ii) på bästa sätt utnyttja bestämmelserna som tillåter riskfinansieringsstöd till SMF i enlighet med artikel 21 och 21a i förordning (EU) nr 651/2014, till exempel genom att upprätta investeringsfonder med deltagande från privata investerare som specifikt stöder sociala företag samt att erbjuda skattelättnader för oberoende privata investerare som är fysiska personer och som direkt eller indirekt tillhandahåller riskfinansiering till stödberättigade företag,
 - iii) överväga startstöd som gör att små icke börsnoterade unga företag kan ta del av olika stödinstrument, såsom lån till låg ränta, garantier med fördelaktiga avgifter eller bidrag i enlighet med artikel 22 i förordning (EU) nr 651/2014,
 - iv) investera i människor genom att anta stödordningar för återintegrering av missgynnade eller avsevärt missgynnade arbetstagare på arbetsmarknaden i enlighet med artiklarna 32 och 35 i förordning (EU) nr 651/2014,

- v) underlätta full integrering av arbetstagare med funktionsnedsättning i alla former av affärsverksamheter med stöd genom specifika bidrag, inbegripet lönesubventioner, till företag i enlighet med artiklarna 33 och 34 i förordning (EU) nr 651/2014,
 - vi) stödja uppbyggnad eller uppgradering av lokal infrastruktur, vilken kan inbegripa lokal social infrastruktur, genom att bevilja stöd som täcker skillnaden mellan de stödberättigande kostnaderna och rörelseresultatet för investeringen i enlighet med artikel 56 i förordning (EU) nr 651/2014.
- b) I linje med gällande regler för statligt stöd rekommenderas medlemsstaterna att undersöka vilka de tjänster är som tillhandahålls av enheter inom den sociala ekonomin som kan definieras och finansieras som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Dessa kan till exempel omfatta arbetsmarknadsintegration av utsatta personer, subventionerat boende eller hälsovård och sociala tjänster såsom barnomsorg, äldreomsorg eller vård av personer med funktionsnedsättning. Kompensation för tjänster som uppfyller sociala behov kan på vissa villkor även undantas anmälningsskyldigheten, oavsett nivån på den ersättning som erhållits, inom ramen för kommissionens beslut av den 20.12.2011 (2012/21/EU)⁸³,
- c) använda det utrymme som finns för att bevilja öppna stöd av mindre betydelse.

Beskattning

18. Utan att det påverkar reglerna för statligt stöd rekommenderas medlemsstaterna att
- a) säkerställa att skattesystemen inte står i vägen för den sociala ekonomin och bedöma huruvida skattesystemen tillräckligt uppmuntrar till dess utveckling,
 - b) överväga skattelättnader för sektorn, om sådana inte redan beviljats, i linje med medlemstaternas socialpolitiska mål och nuvarande praxis samt i enlighet med EU-rätten; dessa lättnader kan inbegripa
 - i) befrielse från bolagsskatt på innehållna vinster för enheter inom den sociala ekonomin,
 - ii) inkomstskattelättnader i form av avdrag eller skatterabatter för privata och/eller institutionella givare eller ett system enligt vilket skattebetalarna kan meddela skattemyndigheterna hur stor andel av deras skattskyldiga belopp de vill ska gå till allmännyttiga enheter,
 - iii) skattebefrielse på arbetslöshetsunderstöd som erhålls som ett engångsbelopp för att underlätta överföring av verksamhet till arbetstagarkooperativ.
 - c) se över de skatteregler som enheter inom den sociala ekonomin måste iaktta och i möjliga fall göra dem färre,
 - d) göra det lättare att praktiskt efterleva skattereglerna för allmännyttiga gränsöverskridande donationer, till exempel genom att utfärda

⁸³ Kommissionens beslut av den 20 december 2011 om tillämpningen av artikel 106.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (EUT L 7, 11.1.2012, s. 3).

standardformulär för en mottagande enhet i en annan medlemsstat som gäller donationsbeloppet och som identifierar både mottagaren och givaren,

- e) säkerställa att enheter inom den sociala ekonomin inte används för skatteflykt, undvikande av skatt, aggressiv skatteplanering eller penningtvätt och samtidigt se till att tillhörande administrativa förfaranden är effektiva och proportionerliga.

Utvärdering och hantering av sociala effekter

- 19. I linje med kommissionens åtgärder i punkt 22 a v rekommenderas medlemsstaterna att stödja användningen av processer för utvärdering och hantering av effekter, särskilt genom att
 - a) införliva rutiner och metoder för mätning och hantering av sociala effekter i nationella politiska ramar och program som är kopplade till den sociala ekonomin,
 - b) tillhandahålla anpassat stöd baserat på god praxis för att hjälpa enheter inom den sociala ekonomin att använda enkla och praktiska metoder för utvärdering och hantering av effekter som förbättrar deras resultat, visar deras sociala effekter och underlättar tillgång till effektstyrd finansiering,
 - c) uppmuntra enheter inom den sociala ekonomin att mäta sina effekter genom att bygga upp kapacitet via öronmärkt finansiering samt att använda delar av de offentliga medel som de erhåller (bidrag eller avtal) till sådana mätningar.

Synlighet och erkännande

- 20. Medlemsstaterna rekommenderas att öka medvetenheten om den sociala ekonomin och hur denna bidrar till att uppfylla sociala och miljömässiga mål, särskilt genom att
 - a) upprätta eller anpassa särskilda rättsliga former, organisationsformer, märkningar och/eller certifieringssystem för den sociala ekonomin som baseras på bedömningar av deras möjliga mervärde samt överväga ett frivilligt och ömsesidigt erkännande av märkningar och certifieringar som används i andra medlemsstater. Sådana bedömningar bör innehålla en analys av hur de kan förbättra kunskapen om sektorn och stödja dess utveckling genom att erbjuda vissa fördelar (såsom skattelättnader eller flexibilitet vid förfaranden för anbud/upphandling). Kommissionen kommer att stödja detta arbete enligt beskrivningen i punkt 22 a vi,
 - b) anordna och finansiera informationskampanjer och evenemang för att öka medvetenheten om den sociala ekonomin, däribland för de yngre generationerna, i samarbete med relevanta förvaltningsnivåer och andra institutioner (t.ex. universitet),
 - c) sprida framgångsrika pilotinitiativ och god praxis som bedrivs av enheter inom den sociala ekonomin samt främja åtgärder för att upprepa och utvidga denna goda praxis genom den sociala ekonomins nätverk och information till allmänheten.
- 21. Medlemsstaterna rekommenderas att övervaka den sociala ekonomins utveckling och resultat genom att främja forskning samt insamling av statistik och kvantitativa och kvalitativa data, särskilt genom att
 - a) dra största möjliga nytta av det stöd som kan erhållas från kommissionen för att utvidga sina nationella redovisningssystem för att samla in kompletterande och

jämförbara data (satelliträkenskaper) och genomföra hushållsundersökningar (såsom arbetskraftsundersökningen och undersökningar som förs in i EU-SILC) för information om deltagande i den sociala ekonomin, inbegripet disaggregerade data om kön och ålder (och i möjliga fall andra uppdelningar) för att förstå effekterna på sysselsättningen,

- b) uppmuntra till samarbete om utveckling av statistik mellan offentliga myndigheter, forskningsorganisationer och den sociala ekonomin, och samtidigt utvidga informationskällorna såsom register, administrativa data, undersökningar och folkräkningar för att få in korrekta data,
- c) stödja akademisk och oberoende forskning om social ekonomi.

UNIONSSTÖD

22. Rådet välkomnar kommissionens avsikt att stödja genomförandet av den här rekommendationen genom att tillsammans med medlemsstaterna utarbeta politiska ramar och regelverk till fördel för den sociala ekonomin. Detta innefattar i synnerhet följande:

- a) genomföra initiativen i handlingsplanen för den sociala ekonomin, vilka består i att
 - i) lansera och upprätthålla inkörsporren till den sociala ekonomin i EU, en tydlig kontaktpunkt för berörda parter inom den sociala ekonomin för information om finansieringsmöjligheter, strategier, nätverk/plattformar och initiativ inom EU, inbegripet kapacitetsuppbyggnad,
 - ii) offentliggöra analyser av befintliga skattemässiga ramar för den sociala ekonomin och beskattning av gränsöverskridande donationer till allmännyttiga organisationer samt av principen om förbud mot diskriminering,
 - iii) underlätta möjligheterna för offentliga tjänstemän till ömsesidigt lärande i ämnen som rör den sociala ekonomin genom att anordna webinarier och seminarier. Dessa evenemang kan vara baserade på kartläggning samt insamling och utbyte av god praxis inom olika relevanta politikområden och låta deltagarna utbyta kunskaper och identifiera framgångsrika strategier. Evenemangen kan även utgöra en möjlighet till regelbundna utbyten av bästa praxis och ömsesidigt lärande mellan samordnare för den sociala ekonomin i medlemsstaterna,
 - iv) samla in kvantitativa och kvalitativa underlag om hur den sociala ekonomin verkar i medlemsstaterna, däribland genom stöd till forskning inom ramen för Horisont Europas arbetsprogram för 2023–2024⁸⁴,
 - v) stödja utvecklingen av utvärdering och hantering av sociala effekter genom att kartlägga och granska befintlig praxis, däribland hur denna uppfyller behoven och kapaciteten hos enheter inom den sociala

⁸⁴ *Commission Implementing Decision on the adoption of the work programme for 2023-2024 within the framework of the specific programme implementing Horizon Europe – the Framework Programme for Research and Innovation and on its financing* (inte översatt till svenska), COM(2022) 7550.

ekonomin, för att bättre kunna förstå och använda den⁸⁵. Detta arbete kommer att genomföras i nära samråd med berörda parter och syfta till att ta fram enkla standardmetoder för enheter inom den sociala ekonomin så att dessa kan bedöma och visa vilka sociala effekter de har,

- vi) inleda en studie om nationella märkningar och certifieringssystem inom den sociala ekonomin med kartläggning av aktuella initiativ, identifiering av god praxis samt gemensamma egenskaper och kriterier och förse medlemsstaterna med en gemensam metod och vägledning i syfte att uppnå ömsesidigt erkännande på frivilliga grunder,
 - vii) erbjuda medlemsstaterna tekniskt stöd för reformer som ska främja den sociala ekonomin både bilateralt och i flera länder,
 - viii) främja transnationellt samarbete inom social innovation genom det europeiska kompetenscentrumet för social innovation, den europeiska tävlingen för social innovation och det framtida nätverket av sociala företagare och innovatörer som stöds genom programmet för den inre marknaden,
 - ix) stödja och gemensamt genomföra omställningsvägen för det industriella ekosystemet i närsamhället och den sociala ekonomin⁸⁶ genom åtaganden från berörda parter och stöd för samarbete mellan berörda parter i ekosystemet om den gröna och digitala omställningen,
 - x) fortsätta att förbättra tillgången till finansiering för sociala företag och andra enheter inom den sociala ekonomin, till exempel via finansiella produkter i InvestEU-programmet,
 - xi) använda socialt ansvarsfulla sociala upphandlingsförfaranden i kommissionens anbuds förfaranden,
 - xii) utvärdera genomförandet av planen.
- b) övervaka och bedöma genomförandet av den här rekommendationen,
 - c) med utgångspunkt i medlemsstaternas rapporter enligt punkt 26 ta fram en rapport om utvärderingen av de åtgärder som vidtagits till följd av rekommendationen och som ska överlämnas till sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd för diskussion.

GENOMFÖRANDE, ÖVERVAKNING OCH UTVÄRDERING

- 23. Medlemsstaterna rekommenderas att införa eller uppdatera sina strategier för den sociala ekonomin inom 18 månader efter att den här rekommendationen har antagits.
- 24. För att säkerställa att rekommendationen genomförs framgångsrikt rekommenderas att medlemsstaterna granskar och förbättrar sina administrativa och institutionella system på alla förvaltningsnivåer, till exempel genom att
 - a) upprätta en gemensam kontaktpunkt för effektiv och passande hjälp till enheter inom den sociala ekonomin, såsom tillgång till finansiering och annat stöd,

⁸⁵ Kommissionen ska tillsammans med OECD offentliggöra en rapport som visar och förklarar anpassade metoder som enheter inom den sociala ekonomin i Europa redan har granskat samt som analyserar deras syfte, omfattning och huvuddrag och illustrerar god praxis.

⁸⁶ Rapporten om [omställningsvägen för närsamhället och den sociala ekonomin](#).

- b) etablera lokala och/eller regionala kontaktpunkter för den sociala ekonomin som verkar som ambassadörer för denna och främjar sektorn, tillhandahåller kollegialt stöd, underlättar tillträde till EU-finansiering och nationell finansiering samt håller kontakt med de nationella och regionala myndigheter som förvaltar EU-fonder,
 - c) utse samordnare för den sociala ekonomin inom de nationella offentliga institutionerna. Dessa bör ha ett tydligt mandat och ansvar samt tillräckliga resurser för att effektivt kunna samordna och övervaka rekommendationen samt säkerställa att de statliga organen fattar samstämmiga beslut som också är förenliga med EU-institutionernas.
25. Medlemsstaterna rekommenderas att på nationell nivå övervaka och utvärdera tillämpningen av den här rekommendationen, däribland genom regelbundna dialoger med regionala och lokala myndigheter samt enheter inom den sociala ekonomin som ska ge information och råd om samt åtfölja utvärderingen, övervakningen och genomförandet av medlemsstaternas strategier för den sociala ekonomin.
26. Medlemsstaterna rekommenderas att avlägga rapport till kommissionen om hur genomförandet av rekommendationen fortskrider senast fyra år efter det att den antagits och igen fem år därefter.

Utfärdad i Strasbourg den

På rådets vägnar
Ordförande